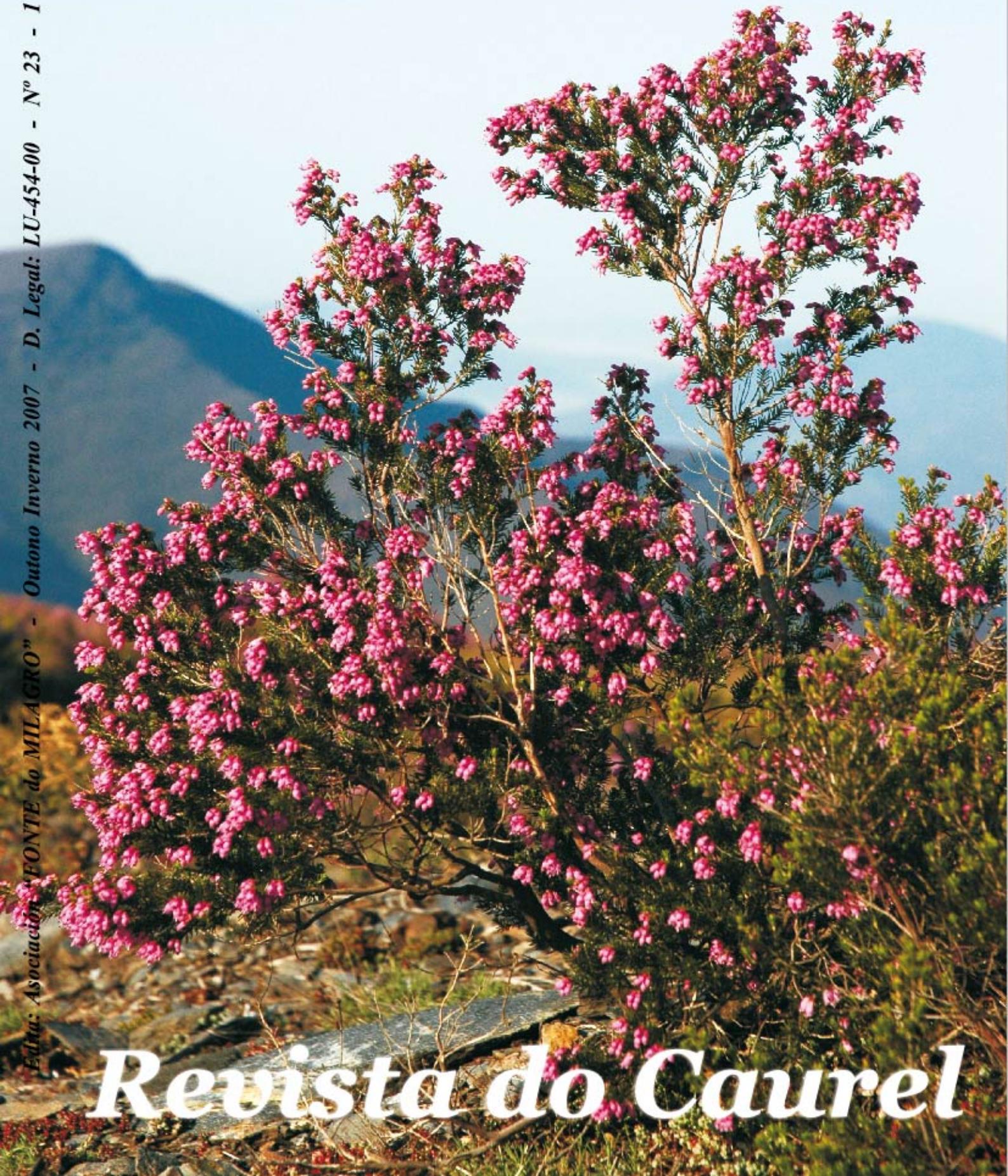

A CANDEA

Editor: Asociación "FONTE do MILAGRO" - Outono Inverno 2007 - D. Legal: LU-454-00 - N° 23 - 1 €

Revista do Caurel

SUMARIO

Páx 1	Foto J. L. Sande - Portada
Páx 2.....	Sumario, Teléfonos de Interese
Páx 3.....	Polo Cambio
Páx 4	Parque Natural si pero non mutilado
Páx 7	Festa Revolta no Caurel
Páx 8	A Ruta
Páx 10	De Castañas e Magostos
Páx 12	O Caurel escola viva
Páx 14	XX Festa da Castaña
Páx 16	A Raíña Xoana I
Páx 18	O Caurel Parque Natural
Páx 19	Volvín ó Caurel
Páx 20.....	Cultura e Tradición
Páx 22	Literatura do Caurel
Páx 23	Más sobre Meiraos
Páx 24	Recital Poético da Montaña
Páx 26.....	Homenaxe a Germán López Quiroga
Páx 27.....	Recuncho para Poesía

TELÉFONOS DE INTERESE

CENTRO MÉDICO (Folgoso)	982 43 30 33
CENTRO MÉDICO (Seoane)	982 43 30 90
HOSPITAL COMARCAL (Monforte)	982 41 79 00
EMERXENCIAS MÉDICAS	061
SOS GALICIA.....	112
CRUZ VERMELLA (Pedrafita)	982 36 70 06
CRUZ VERMELLA (Quiroga)	982 42 83 55
FARMACIA (Folgoso)	982 43 30 54
CASADO CONCELLO	982 43 30 01
CUARTEL GARDACIVIL (Seoane)	982 43 30 83
AUTOBUSES "Empresa Caurel"	982 42 82 11
ESTACIÓN DE AUTOBUSES (Monforte)	982 40 26 94
ESTACIÓN RENFE (Monforte)	982 40 20 96
INCENDIOS FORESTAIIS	085

Á MONTAÑA DO CAUREL

*Terra fera e brava acudada de montes
con uces, onde acorran os lobos,
garrida como eles, como a galega raza*

*¡Deus me dé a montaña!
co seu confín orballo,
coas nestas molludas
coas carqueixas verdes
coas leiras de carballos
cos toxos amarelos
coas chousas e a braña*

*¡Ai Caurel como relouco!
cando en ti me vexo
máis desexo non deixarte,
e non pestanexo*

*Serra onde se gardan as verbas
onde a maxia fala feiticeira
onde María Mariño foi "Costureira"*

*¡ Ai ! do Caurel a montaña
a castaña, e o mel,
¡ O mellor rincón de España!*

Germán López Quiroga

A asociación "FONTE do MILAGRO" e a dirección desta revista non se fan
reponsables dos traballos que nela se publican. Esta responsabilidade pasa ó
autor/a.

Si achegas algún traballo para que sexa publicado debe vir acompañado dos
datos persoais. Non se publicarán, fotografías, textos, etc. nos que se descoñeza a
identidade do autor.

Asociación Cultural "FONTE do MILAGRO"

Tlf.: 982 210 128 - 619 025 252

E-Mail: froxan.vila@terra.es

Web: www.fontedomilagro.org

CASAS RURAIS

RODRIGO e A BOUZA

Ó PE DA FERMOSA DEVESA DE PADERNE
A MELLOR MANEIRA DE DISFRUTAR DA NATUREZA

**ALUGUER
DE QUADS**

Información e reserva: Tfno e Fax: 982 185 110 Paderne, O CAUREL

POLO CAMBIO

Damos entrada a unha nova edición da Revista do Courel coincidindo co multicolor outono e moi preto da porta do inverno, unha estación temida polas súas condicións metereolóxicas, frío, vento, neve e unha chea de fenómenos naturais que non podemos (ou podíamos) percibir noutras datas do ano, acontecimentos atmosféricos non moi gratos para algúns pero que non deixan de ter o seu encanto. Non resulta espectacular ver soltarse das néboas as folerpas de neve e caer lixeiramente sobre a terra, cubrindo todo dun manto branco. Ou mesmo a impresionante imaxe que ofrecen os cristais de xeo; en moitas ocasións formando frías esculturas de mil e unha forma no chan ou pendurando do voadizo dun tellado. Quen pode dubitar e dicir que o inverno non ofrece encanto? A veces igual temos que engadir algo de imaxinación, achegarnos ó lume dunha lareira ou calquera fonte de calor para decatarnos que esta época do ano ten vida, quizais votemos en falta o arrexouxo primaveral dos páxariños, o bulebule das volvoretas saltando de flor en flor, a libertade de andar lixeiros de roupa, pero como din os vellos na miña aldea "cada cousa no seu tempo".

Nos tempos que corren falar do *tempo* ou metereoloxía está á orde do día, todos entendemos de predicións, alteracións etc et etc... ata as cadeas de televisión e radio dedican boa parte da programación a previr e anunciar como será o tempo nas vindeiras xornadas, obsesión absoluta co que a natureza nos pode mandar, e menos mal que o todopoderoso home non ten aínda man para gobernar os acontecimentos metereolóxicos, pero por desgracia para o Planeta Terra ten influencia e responsabilidade no que está a acontecer.

CAMBIO CLIMÁTICO verbas moi presentes na opinión pública, nos medios de comunicación, na vida política, frase que escoitamos unha e cen veces en cada xornada e case nos ten entretenidos. Conxugamos e facemos unha chea de combinacións e parodias, Sexamos serios! Decatámonos da importancia e transcendencia que este cambio pode ter para o futuro non moi lonxano da terra que pisamos, o aire que respiramos ou a auga que bebemos? Todos somos técnicos na materia, coñecedores da frase e senón recurrimos a un *primo* que entenda de Física para logo dicir que todo este digo e direite do cambio climático é unha carallada, a invención dalgún científico que estaba aburrido ou a "velas vir" e quixo meternos medo no corpo. Non é preciso ter coñecementos, estudos, saber ler ou escribir, facer a mili ou non, vivir na China ou en Benidorm, so é preciso ter sentido común, o CAMBIO estamos a velo, sentilo na nosa pel, vivimolo moi de preto, ainda que o primo dun primo nos aconselle tranquilidade, *o cambio climático non é certo é so unha argucia política, un xeito de acadar votos*.

A miña formación, e limitada cultura poden poñer en dúbida, cambio si, cambio non, pero o meu sentido común e apreciacións da vida e o medio dinme que este cambio non é cousa de hoxe, xa hai tempo que o vivimos e cada día é más apreciable, no Courel non chove coma chovía, non escoitamos aquel vento bruar nos tellados, no Piapáxaro apenas blanquea a neve, de neno lembro ver os cumios máis altos da Serra cubertos dun manto blanco dende Santos ata Semana Santa, as fontes e carrozos vertían abundancia de auga en calquera data, os animais salvaxes tiñan outros hábitos, algo acontece e paréceme ser algo moi serio.

Quen é o culpable? Todos teremos parte, a casualidade pode que tamén, pero que o home somos a especie con más responsabilidade, non ten lugar a dúbida. Os políticos do mundo reúnense e acordan grandes tratados, leises e normas que contribúan senón á recuperación si a conservación da saúde do planeta e dos seus moradores, pero por enriba do poder político, dos tratados, acordos, leises, compromisos está o maléfico poder económico segundo a miña apreciación, o único e gran poder que move a humanidade, un poder e forza que non moitos coidan ter no mundo mundial, pero estes non moitos son quen de ter a miles de millóns de seres humanos e outras especies vivas a súa disposición, e facer de nós o que veña en antoxo. Non será de ignorantes xa eles apesar do seu poder e gloria son mortais e a herdanza para as súas xeneracións vai ser pouco deseable.

A todo isto temos que facer reflexión, xuntemos o sentir dos miles de seres que poboamos o planeta e coas armas da paz e razonamento fagamos que os poderes que gobernan as nosa vidas cedan no seu afán e soberbia e respetemos o medio que nos da vida. Esquezamos o que dixo *meu primo* ollemos pola ventana e veremos que O CAMBIO ESTA EIQUÍ. No COUREL nótase.

*Evaristo Méndez Vila
Presidente da A.C. "FONTE do MILAGRO"*

 MORENO

No antigo obradoiro do pintor Avari. MORENO convida a viño doce a tódolos amantes do CAUREL.

ARMANI - - MOSCHINO - - CALVIN KLEIN - - ADOLFO DOMÍNGUEZ - - GANT
TOMMY - - BELSTAFF - - BARBOUR etc.

MORENO • Marqués de Ugena, 40 Sarria (Lugo) • Tfno.: 982 530 791

PORTOMORENO • Prza. Conde Fontao, 13 Foz (Lugo) • Tfno.: 982 141 804

Parque Natural SI pero non mutilado

A verdade é que se o concello de Folgoso do Courel montara un circo medrarianlle os ananos e os trapezistas irían con caiada. Agora resulta que o que debería supoñer unha alegria e esperanza para todos como é a posible declaración de Parque Natural, converteuse nun asunto con certos tintes dictatoriais por parte dun sector afín as canteiras. É normal que haxa división de opinións, pero esas descalificacións contra os que están a favor do parque parécenme totalmente fóra de lugar.

Os que están a favor do parque son persoas ben documentadas e coñecedoras dos beneficios que iso pode significar para todo o Concello, beneficios a corto e longo prazo posto que non durarán só os anos que dure o filón da lousa, senón que durarán o tempo que dure o Parque, con tendencia a ir en aumento ó tratarse dunha zona como xa quedan poucas en Europa. Na mesma UE ven nesta zona unha xoia a protexer, en cambio unha parte dos habitantes están dispostos a apoiar a quem a quere destruir. Cada vez entendo menos a ese pequeno colectivo contrario ó parque. Parece que prefieren un Courel cheo de entullos e buracos en lugar de rebosante de natureza e cun futuro envexábel.

Visto esto, penso que tanto o Concello como a Xunta deberían ir pensando na creación das condicións necesarias para fomentar emprego para os traballadores da louseira que viven e están censados no Courel, desa maneira seguramente se acabaría ese mal rollo tan negativo. Particularmente penso que se queremos un Courel con proxección de futuro, o parque é a mellor opción.

A louseira leva vinte anos explotando os nosos recursos sen deixarnos mais que uns pequenos salarios e uns grandes entullos. Noutros concellos as empresas aportan impostos para mellorar a calidade de vida dos habitantes, pero no noso non.

Cun pouco de imaxinación e ganas de traballar este Courel podería ser unha mina, e non de lousa

precisamente. Poucos se poden imaxinar o negocio que xera un Parque Natural. O seu redor créanse moitos postos de traballo en: turismo, agricultura, pequenas industrias transformadoras de produtos da zona, etc. Só hai que ter iniciativa e paciencia. Os grandes negocios non se crean da noite para a mañá, senón pouco a pouco pensando mais no futuro que no presente.

O Concello debe empregarse a fondo na creación dunha zona turística privilexiada co apio da Xunta en lugar de decantarse polas canteiras, que son o mais fácil e non son mais que pan para hoxe e fame para mañá. Se noutras zonas de España de menor interese paisaxístico se conseguiron tan bos resultados, no Courel tamén se poden lograr sen necesidade de destruilo.

De todos é sabido que hai persoas e entidades con importantes intereses no negocio da lousa, que con tal de obter bos beneficios non teñen o mais mínimo reparo en destruir canto se lles poña por diante, pero de nós depende que o consigan ou non. Sobre todo deses poucos que cada día nos demostran o gran cariño que senten polo Courel loitando sen desmaio contra esas poderosas empresas, tarefa nada fácil.

Esas persoas que tanto loitan por protexer o Courel non están solas, senón que teñen o apoio de, como mínimo, mais de 21.000 homes e mulleres con DNI, nomes e apelidos. Polo tanto os que están a favor da louseira deben decatarse de que son minoría, e en democracia a minoría non decide. En calquera caso que recollan eles firmas en apoio das canteiras a ver cantas conseguem. O Courel é de todos, sobre todo daqueles amigos que demostran un día tras outro o gran cariño que senten por el.

Para salvar o negocio da louseira houbo quien moveu convenientemente os fios para conseguir retirar da Rede Natura a zona sur do Concello, de forma que non sexa declarado Parque Natural, mutilando así o que debería ser un gran Parque e privando de protección

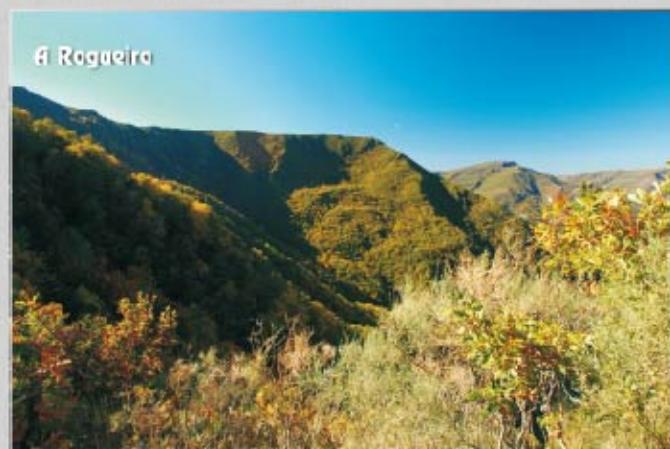
CUBERTAS DE PIZARRA E CANALÓNS

Tfnos. 982 25 16 55 / 982 22 96 56
Móvil: 607 58 94 65 • LUGO

lugares dunha beleza extraordinaria como: a desembocadura do río Lózara no Lor, o Canón e Meandro do Lor entre A Campa, Vilar e Vilamor, así como toda a impresionante beleza paisaxística, coa súa fauna e flora ó longo do seu percorrido ata a desembocadura no Sil. Tampouco é lóxico que se deixe fóra o Pia Páxaro e todo o seu entorno para enchelo de buracos e ferilo mortalmente. Ou os soutos de: Folgoso, Santa Eufemia, Campa, Vilar, Froxán, Castro Portela, Carballal e todos aqueles soutos que, ademais do seu valor en si como soutos, dan acubillo a unha gran diversidade faunística que debe ser protexida exactamente igual ca do resto do Courel. Toda esa riqueza non pode ser esquecida e asoballada para favorecer os intereses duns poucos.

Ese agasallo de beleza paisaxística e fauna que nos deu a natureza non podemos deixalo en mans dun capitalismo feroz ó que non lle importamos absolutamente nada. Espantámonos cando vemos as talas salvaxes no Amazonas e deixamos que acaben cun souto como o de Santa Eufemia. ¡Que hipocrisia a deste país!

Pretenden vendernos a película de que están ai para asentar ou consolidar a poboación da zona cando un 60% dos seus traballadores non están censados nin viven no Courel, polo tanto a poboación que afianzan e consolidan é a dos concellos llindeiros, e non a do noso. Os beneficios das empresas non deben ser a costa de destruir ese tesouro que nos deu a natureza. O

Courel non está en venta, nin é só dos habitantes de hoxe, senón de todas as xeracións vindeiras.

Según Greenpeace, hai no noso corpo mais de 300 sustancias químicas sintéticas que nunca tiveron os nosos avós, sustancias debidas a vertidos de empresas irresponsables que so se preocupan polos seus intereses sen importarles o máis mínimo o dano que podían causar á poboación. Por esa razón debemos sentir un profundo agradecemento a esas mais de 21000 persoas que están ó noso lado nesta loita pola supervivencia do Courel. E gracias, como non, as

ASESORES VILA CASTRO S.L.

ASESORES DE EMPRESA

ÁREA FISCAL-CONTABLE

ASESORAMIENTO FISCAL

- Asistencia a Inspecciones.
- Recursos.
- Constitución de Sociedades.
- Declaración Censal
- Legalización de Libros.
- Planificación Contable-Fiscal.
- Contabilidad de Sociedades.
- Confección de Libros Fiscales.

GESTIÓN TRIBUTARIA

- Declaración de la Renta de las Personas Fiscales.
- Impuesto de Sociedades.
- Impuesto de Actividades.
- Económicas.
- IRPF Retenciones a Cuenta.
- Módulos, índices o Signos.
- Ingreso a Cuenta de Sociedades.
- Estimación Directa.
- Liquidación de I.V.A.

HACIENDA

- Presentación de Declaraciones.
- Presentación de Liquidaciones y Pago de Impuestos.
- Presentación de Actividades Económicas.
- Presentación de Sucesiones.
- Solicituds de Número de Identificación Fiscal.
- Solicitud de Etiquetas.
- Solicitud Certificado Negativo de Hacienda
- Solicitud Duplicados de Documentos.
- Solicitud Cambio de Titularidad en el Catastro.

Parque de San Lázaro, 9 - 3º Dcha. • 32003 OURENSE
Teléfonos 988 221 128 - 22 33 44 - Fax: 988 22 36 41

ÁREA LABORAL

SEGURIDAD SOCIAL

- Alta de Empresa.
- Partes de enfermedad y accidente.
- Libro de Visita y Matrícula.
- Nóminas y Seguros Sociales.
- Preparación y Cálculo de Finiquitos.

ASESORAMIENTO LABORAL

- Estudio y Elaboración de Contratos de Trabajo.
- Inspecciones.
- Expedientes de Jubilación.
- Pensiones.
- Negociaciones y Conciliaciones.
- Extrajudiciales.
- Actas de Conciliación.
- Tramitación Expedientes Subvención.

ÁREA JURÍDICA

• Civil.	• Laboral.	• Administrativo.	• Divorcios.
• Fiscal.	• Mercantil.	• Herencias.	• Impagados.

OTROS SERVICIOS

- Tramitaciones varias a vehículos.
- Permisos y Licencias.
- Asesoramiento Financiero - Comercial.
- Patentes y Marcas.
- Registro Mercantil.
- Registro Propiedad.
- Informes Comerciales.
- Informes Prejudiciales.
- Verificaciones registrales.

Velázquez Moreno, 9 - 6º Ofic. 16 • 36201 VIGO (Pontevedra)
Teléfono/Fax: 986 22 23 23

persoas que un día tras outro se esforzan en defender o que moitos non saben valorar, dándonos unha lección de integridade e honradez na súa loita por aquello que realmente vale a pena preservar como é o noso Courel. Os postos de traballo creados en torno a un Parque Natural son duradeiros, saudables e van en aumento mentres que os da louseira son nocivos e durarán só o que dure o filón da lousa. Acordémonos das minas de Salgueiro, das que so quedaron os entullos. Cando a lousa se acabe estarán de sorte as xentes do Concello se hai outras alternativas.

Os expertos en fondos de inversión, que non son tolos, din que nunca se deben meter todos os ovos no mesmo cesto para non correr o risco de perderlos se veñen mal dadas, e no Courel debese buscar tamén a diversificación dos postos de traballo en prevención de futuras sorpresas.

Unha maneira de crear emprego sería ir pensando en habilitar, agora que imos ter unha estrada decente, algúna pequena zona industrial como están facendo algúns concellos do entorno, por certo con bon criterio e visión de futuro, para que a nosa xuventude que teña

ideas e ganas de montar algunha pequena industria, poda facelo no seu Concello e non ter que ir a parar a concellos lindieiros. Se hai subvencións para eles tamén as terá que haber para o noso, ¿non? E xa por último pedir ó Concello que estaria moi ben que as obras de menor importancia, esas que non teñen que saír a concurso, foran executadas por empresas do propio Concello, que son as que pagan os impostos. Xa sabemos que a política é sementeiro de inxustizas neste sentido, e que se non es do partido que goberna valo ter moi crux, porque os intereses partidistas priman incluso sobre os dos que pagan os impostos, pero causan unha lamentable impresión.

Por último, non quixera dar por finalizado este humilde traballo sen antes deixar ben claro que, como tantos outros que opinan coma mi, non teño o máis mínimo interese económico en canto defendeo, o meu interese é exclusivamente sentimental. Como saben cantos me coñecen, teño a miña vida perfectamente resolta lonxe do meu pobo, do que podo estar lonxe fisicamente, pero sentimentalmente nunca deixei de estar ben preto del.

Arturo A.R.

A Serra do Courel

Novas leccións de Desenvolvemento Insostible

Da medo pensar no que pode ocorrir nun dos territorios más fermosos do noso país se os cidadáns non usamos ata o límite os nosos direitos de crítica e vindicación para defender radicalmente unha das nosas xoias naturais. Unha área cheia de bosques, ríos e aldeas sobre a que pende a rapacidade da extracción máis salvaxe.

A mineiría a ceio aberto que pratican as grandes louseiras ten demostrado todo o seu potencial aniquilador na comarca de Valdeorras. Propoñemos a todos aqueles que ainda dubiden de bon corazón sobre as consecuencias da actividade das pizarreiras que se dean un paseo pola Serra das Trevincas, entrando por Casaio, e disiparán tódalas posibeis dúbidas da necesidade de frear un modelo extractivo absolutamente destrutivo, contaminante e mesmamente negativo para un desenvolvemento armónico de todalas potencialidades

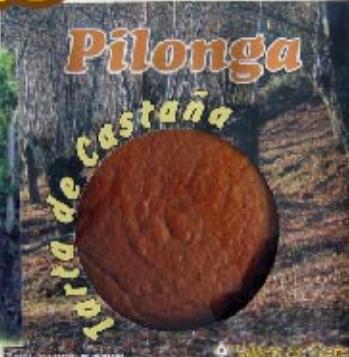
económicas da zoa.

Ben ao contrario, a declaración inmediata de Parque Natural pode ser un dos motores socioeconómicos más valiosos para estas terras, pero para elo necesitamos a firme convicción duns gobernantes que ata o momento non están dando a talla. Ben ao contrario, legalizan a enorme canteira da Campa que supón un atentado paisaxístico brutal e contamina gravemente ao río Lor.

O desenvolvemento sostible é unha falacia en boca dos políticos arribistas, un concepto que serve para xustificar as maiores atrocidades, unha expresión que non significa nada. Temos que reivindicar un futuro digno para os habitantes do Courel nese entorno maravilloso. que hai que conservar como a catedral vexetal. a terra matria de tódolos galegos e galegas.

Manuel Antonio Fernández Domínguez

Deliciosos do Souto

Rúa Nova, s/n • 27325 Folgoso de Caurel
Tlf.: 982 433 026 - Móvil: 629 412 111 • Lugo

festa Revolta no Courel

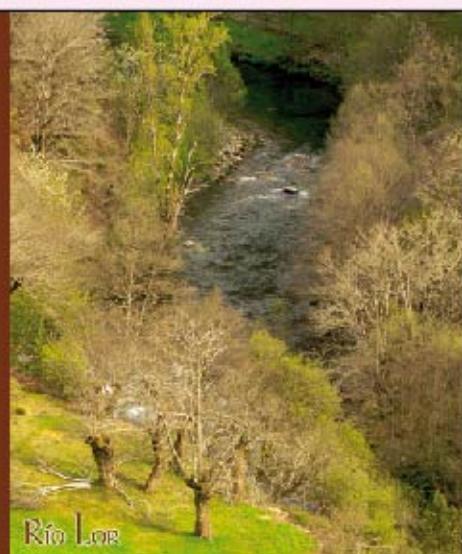
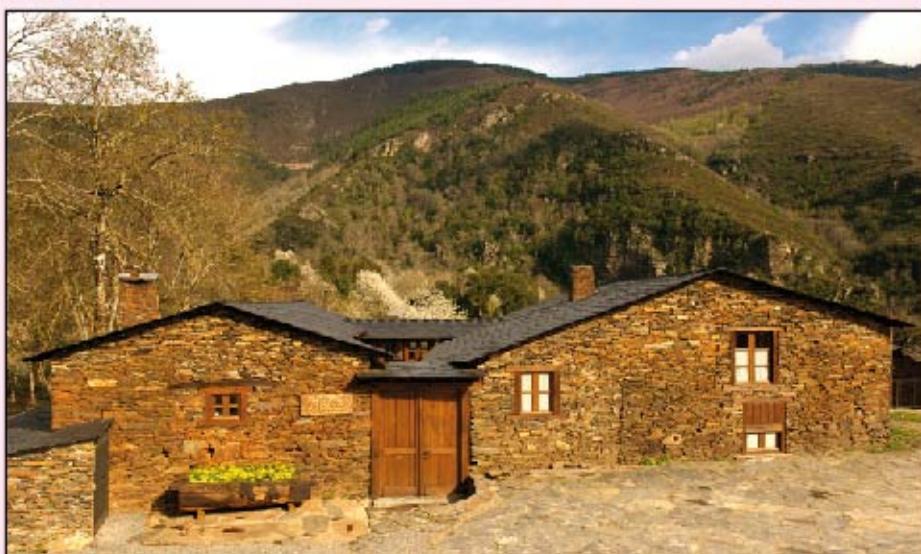

Este foi o nome escollido para denominar a manifestación cultural que tivo lugar en Froxán o pasado 11 de agosto. O evento tiña dous obxectivos concretos, por unha banda dar a coñecer a situación, senón crítica si preocupante que está a vivir o Courel e seu entorno e doutro xeito facer una xornada festiva e de animación que servira para sensibilizar á xente dun problema que está ahí. Unha chea de artistas de primeiro orde no mundo do teatro, cine e televisión déronse cita para que o evento se convertera nun auténtico festexo, o compromiso demostrado destes artistas coa Serra ou seu medio natural e cultural fixo que ata a data esta fora a manifestación cultural de máis renome xamais celebrada neste concello.

Os actos deron comezo pola mañá cun roteiro ambientado con inesperadas actuacións en varios puntos do percorrido, logo un xantar que reuniu arredor da Fonte de Froxán a centos de persoas que aproveitando o bo

tempo se reuniron no lugar, algún que outro político se quixo sumar á xuntanza coma o caso do Nacionalista Xosé Manuel Beiras que expresou a súa preocupación polo que está a acontecer no Courel.

Malabaristas, ilusionistas e magos fixeron as delicias de pequenos e grandes, actuacións musicais e teatro tiveron entretida a toda a xente que durante o día foi pasando polo lugar, tamén se celebrou unha charla-debate onde se plantearon problemas ambientais non só do Courel senón de todo Galicia, así coma proxeccións de videos.

Río Loe

Ven a coñecer un paraíso rural nun marco inigualable.

Casa da
Aira
turismo rural

Froxán 27 · Lolgoso do Courel · Lugo
Cel: 982 199 673 · casadaira@gmail.com
www.casadaira.com

A RUTA

**froxán - rendar - minas de rendar
castro de portela - froxán**

Distancia: 10 Kms Dificultade: MEDIA-BAIXA Tempo: 3,5 Horas

Nesta edición vamos describir unha nova ruta, un percorrido que nos vai levar pola parte baixa do Courel, onde o microclima da zona nos amosa unha vexetación principalmente mediterránea, podemos contemplar bosques de Sobreiras, Érbedos, e impresionantes soutos de castiñeiro. O camiño foi ata fai un par de décadas transitado, dende aquela a maleza foise facendo dona e ata este ano que por iniciativa do establecemento de Turismo Rural Casa da Aira de Froxán e a colaboración de membros da Asociación Cultural "Fonte do Milagro" limpouse e acondicionouse, sinalizando os cruces mais conflictivos; o trazado non reviste maior dificultade xa que case na súa totalidade foi camiño de carro por onde saian as castañas, leña e madeira dos soutos de Rendar. A través desta revista queremos facer un percorrido explicativo para que os nosos lectores lle resulte sinxelo facer esta ruta chea de encanto, maxia e historia.

O punto de partida será en Froxán, a carón da fonte que da nome a Asociación, os coches podemos deixalos nos aparcamentos habilitados pola Casa da

Aira as beiras da estrada que leva de Pobra de Brollón a Folgoso do Courel, non debemos ocupar cos nosos vehículos a eira que está diante da casa. Para dar comezo podemos beber uns sorbifíos na Fonte do Milagro e coller copio de líquido para o camiño.

Á esquerda da Casa da Aira sae un camiño que descende ata unha plaza aquí xiramos á dereita para seguir polo camiño que discorre por entre as casas, nun muro podemos ver pendurando arbores de varias especies: membrillos, vides, granadas, abeleiras, etc. que saíndo do muro convértense nunha visión espectacular. Seguimos camiñando ata a última construción da esquerda onde xiraremos nesta man bordeando a vivenda para só uns metros xirar á dereita para entrar nun camiño que descende entre paredes, ollamos como as rochas do chan están comidas polo uso dos antigos carros, rodeiras marcadas que nos din da moita actividade que tivo esta vía, descendemos ata chegar á estrada asfaltada, xa á beira do río, xiramos á esquerda para cruzar a ponte, ata percorremos 700 metros, continuamos pola pista pavimentada na marxe esquerda do Lor un quilómetro

ata atopar o primeiro camiño que sae á dereita en pequeno descenso polo medio do souto, un sinal indícanos que queda 1 hora ata chegar ás minas de Rendar; ó pouco de adentrarnos no Souto Vello como aquí se coñece o lugar, á nosa dereita unha construción moi ben agochada e perfectamente integrada no entorno, seguimos descendendo paralelo ó río, en fronte ollamos un fermoso bosque de érbedos, camiñamos e ó pouco de sair do souto fronte a nós na outra marxe unha enorme rocha con parede vertical (Pena do Reconco), chegamos a un grupo de construccions, antigos sequeiros de secar castañas e cabanas onde se gardaba a herba seca para o gando, unha destas edificacións recentemente rehabilitada para uso vacacional ou fin de semana, de súpeto topamos un cruce, nós continuamos á dereita un cartelíño de madeira nos indica a dirección a seguir para chegar a Rendar, continuamos entre paredes que pechan os prados, hoxe abandonados, no río a presa de Abeado, unha construcción que servía para desviar parte do caudal do río para regar os prados na marxe de Froxán, acompañando o curso do río nun pequeno repeito outra construcción restaurada, un lugar idílico para descansar. Pouco máis adiante e logo dun recodo no camiño que bordea unha pena chegamos o carrozo de Redeiras ó cruzar este a nosa dereita a

pinturas RICARDO
Ferramentas para o Pintor

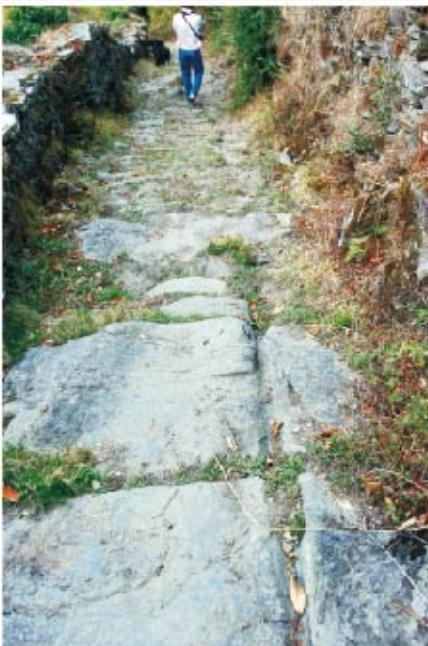
Rúa. Manuel María, portal 1 - baixo A • Tfno. y Fax 982 212 209 / Particular 982 245 248 • 27003 LUGO

Ricardo Varela Varela
DELEGADO DE VENDAS

M. Teresa Castro Álvarez
VENDAS

entrada a un prado que chega ata o río, nós seguimos por enriba do prado, ó cauce do Lor case sempre en paralelo co camiño que nós levamos, un pouco máis adiante adentrámonos nun bosque fondo de castiñeiro un val profundo que foi en tempo a primeira das escavacións auríferas feitas polos romanos na zona, atravesamos o pequeno val (Medo Pequeno) e ascendemos ata un poboado, un grupo de construcións que ata mediados do século pasado foron utilizados para secar castañas (Sequeiros de Rendar) como así se coñecen. Podemos botar unha vista sempre con precaución, o mal estado no que se atopan pode ter o risco que se desprenda algunha lousa dos tellados ou pedra das paredes. Ata aquí levamos pouco máis de 4 quilómetros. Seguimos de fronte, atravesando unha pequena llanura cuberta de fentos ata descender de novo a un val artificial e parte doutro dos canles da antiga mina romana, ó descender ó fondo do val no cruce debemos coller á esquerda e ascender uns metros ata un montículo, logo llanear; ó pe do sendeiro unha escavación feita por exploradores nunha das tumbas que aquí se atoparon e que ata non fai moitos anos se podian contemplar perfectamente marcadas con laxas de lousa en vertical, se nos asomamos á dereita contemplaremos a profundidade da mina hoxe chea de castiñeiro de gran porte tratando de buscar a luz por enriba do foso, de preto topamos cunha morea de pedras, paredes derruidas polo tempo e a man do home, estes son os restos do antigo poboado, en parte mítico, pobo de Rendar pola súa situación semella un Castro Celta, ainda que os estudiosos din que se trata do poboado da mina, neste lugar atopáronse vestixios tales coma pedras de muíños de man, ascendemos ó montículo e ollamos restos dunha construción que as xentes da zona din que era a capela e que de aquí saiu a que hoxe e a capela de Castro de Portela, viven persoas que din lembrar a xente que dende o pobo de Castro de Portela viña á misa e segundo narran esta deixou de prestar servicio relixioso cando os veciños

do Castro se negaron a baixar a comida ó cura que celebraba os oficios polas datas de Santiago Apóstol e que logo de levantar a hermita do Castro a imaxe do Santo Apóstolo se trasladou alí. Din ultimamente que esta edificación se utilizou coma sequeiro. Dende aquí ó noso fronte ollamos a ruta que dende Froxán leva a Paramedela e foi camiño de saída do Courel cara o Val de Lemos, algúns veciños que ainda hoxe viven nos lugares de Castro de Portela e Froxán facían de xeito habitual este camiño para ir a

Monforte de Lemos ou Pobra de Brollón. Continuamos a ruta; regresamos por onde viñemos descendemos ata o cruce do sendeiro e collemos á esquerda polo fondo do val, facemos silencio e decatámonos do que alguén aquí di que neste lugar o único que se escucha é o silencio. Podemos contemplar e facer unha idea do gran volume de terra que os romanos remexeron na procura do ouro utilizando o chamado *ruina montium* derrube do monte que utilizando a forza da auga embalsada facían rebentar a terra e así deixar a

descuberto as *pepitás* de ouro, logo de percorren uns 200 metros ascendemos pola ladeira da mina, aquí faise o ascenso forte saímos da escavación e subimos por entre espíños ata chegar ó lugar polo que antes pasamos, o poboado se Sequeiros de Rendar, dende aquí a volta polo mesmo camiño polo que chegamos ata chegar ó poboado de sequeiros e cabanas de Portela onde xa pasamos no cruce ascendemos en dirección ó pobo de Castro de Portela o pouco de ascender entre soutos de castiñeiro e silveiros atopamos outro poboado de sequeiros (Valdanogueira) algún deles recuperado coma vivenda, seguimos ascendendo polo camiño atopámos as primeiras vides e ata se poden ollar algunha que outra oliveira, dende aquí pódese ver val do río Lor e boa parte do camiño percorrido, facemos un recodo e entramos na aldea aquí pódense ver os restos do que foi o antigo poboado e que deu nome o actual Castro de Portela o que alguén chama Porta a outros Castro o ser o primeiro na entrada natural de O Courel. Atravesamos o lugar ata a parte alta, descendemos pola estrada uns metros e un camiño sae á esquerda, a primeira construción e a hermita de Santiago unha pequena edificación que os lugareños din que data de principios do século XX e a súa orixe ven da capela que visitamos en Rendar. Seguimos o camiño uns 500 metros e asomamos a un mirador natural (Pena do Castro) donde aquí temos unha fermosa vista de Froxán e bo parte do Courel Baixo; dende aquí comezamos un descenso pronunciado que nos vai achegando ó río, este camiño aquí coñécese como Camiño da Feira xa que este é a via pola que se ia a Quiroga, seguindo o descendo atopamos un camiño que atravesa, nós xiramos á esquerda e uns poucos metros máis abajo topamos coa estrada asfaltada por onde pasamos con anterioridade collemos dereita e voltamos ó inicio da ruta polo mesmo camiño.

Serigráfica ARGENTINA

**IMPRESIÓN SOBRE TODO
TIPO DE MATERIAL**

C./ Flor de Malva, 21
Tel. y Fax - 982 20 21 93
Garabolos - Lugo

De Castañas e Magostos

Non vou facer istoria de que, si chegou este froito do Cáucaso, ou si no tempo dos romanos xa utilizaban as estacas de madeira de castaño para as vides, nin tampouco dicir que si se ceban os porcos con elas se zuga un polos seus productos, nin que a castaña foi o pan dos galegos ata que non chegaron as patacas e o millo así como tampouco sinalar as lendas e rituais que se lle atribúen as cacharelas e fogueiras dos magostos, pero si me gustaría dicir que, hoxe en día, é un dos froitos más ecolóxicos que van ó prato criado no cima da árbore, nas montañas, sen químicas nin contaminantes.

Na súa composición atopamos: azucre, potasio, hidratos de carbono, fósforo, almidón, vitaminas e outros minerais, sendo grandes consumidores os franceses, xaponeses, arxentinos etc.

En canto ás preparacións culinarias as más tradicionais son: asadas, (Aínda queda algúnya castañeira na rúa que as tosta ca súa máquina do tren, e que vocea: "castañas quentíñas fervendo"); cocidas, en puré, en "marrón glacé", frescas, pilongas

e en fariña para nutrición infantil e reposterías, mesmo, parece ser que en Vigo e en Ourense se están experimentando fermentacións e destilación para augardente e licor.

Entre as más apreciadas están as do espacio natural do Caurel donde teñen unha cultura propia na súa gastronomía como recursos económicos seguindo co procedemento tradicional galego dos canizos para convertelas en pilongas que, más ben, lle dicimos, "secas".

A colleita dura dende setembro ata mediados de outubro para que o día 1º de novembro sexa a Festa dos magostos o mesmo que no San Martiño para continua-la no ano adiante en reposterías coas famosas tortas de castañas e en acompañamentos ou adobios de pratos de caza, recheos de carnes e aves, potaxes para enche-lo bandullo., e non digamos con chourizos novos e lacón,

Ben, pois para quitarnos os pesares diste verán tan mollado de choivas, agora, e sendo que parece ser haber boa colleita de uvas, depois de vendimadas, encheranos de ledicia o bo viño que está a refacese nas cubas e nos pipotes fervendo cheos até a mesma boca, mentres que nos derradeiros días que ainda alumea o Sol no comezo do outono en que se murchan os follatos nas cepas coas cores amarelas e mouras, e neste intre, en Santos e San Martiño acéndense as fogueiras e rube o fume dereito ó pé dos penedos e en baixo dos carballos, e nas lareiras, e de tapas nos bares, cos castiñeiroas xa coas pólolas espidas e, entón, os mozos e mozas nos pobos rurais, (os das vilas e cidades xa o esqueceron) brincan e troulan e reloucan ó redor da fogueira, e ásanse as castañas que caeron dende a boca pasmosa dos ourizos e que até que non teñan o coiro ben churrascado non deixarán que lle saquen a pel.

Mentres tanto o lume arde e dánselle voltas e reviravoltas ó magosto, e a xente ri, e fala, e cantaruxea; e unha cantiga vai dereita a un corazón e outras perdense polo chan adiante e polo vento.. As castañas xa están asadas e o viño novo ten agulla. Métense as mans na borralla da fogueira, limpanse os bullós e o vaso do viño

tinto e branco feito de recén vai cheo e volta valeiro, e un vai e outro ven e seguen as cantigas e o coro xa non concerta, e, entón, case que sempre as mozas, afunden as mans na borralla da cinsa, como se fosen percurar castañas, e cunha presa dela ben collida comezan a fregarille-la cara aos mozos que teñen máis preto rebrincando e facendo burlas ó tempo que se contan contos picantíños até que a bota do viño quede sen folgos e o garrafón baleiro, e así, despois de remata-lo viño as risas estoupan nas gorxas ó carón da cinza e da fogueira que se quedou sen lume.

Os magostos son un pouco o comezo do inverno, e as castañas, o viño, as muleres e Galicia enteira son un engado e un engaiolamento que, quen as coñeca non poderá esquecerse endexamais de estas festas gastronómicas e "astronómicas" jajaaj.

A cultura da castaña está tan vencellada aos galegos que atopamos apelidos como: Casas, Souto, Castiñeiras...

Adiviñanza:

*Alto me vexo
No meo cabalexo
Se boto unha risada
Quédome sen nada*

Germán López Quiroga

ACADEMIA

Pascual Veiga, 12 (Enfrente a columpios Parque Rosalía)

982 284 187

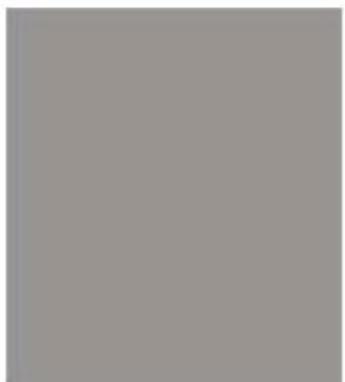
PRIMARIA-ESO-BAC-SELECTIVIDAD
ACCESO CICLOS FP-TRADUCCIONES
CAMPUS LUGO Y SANTIAGO

RECATELLO

CALIDAD

¿Nuestra mejor referencia?
Los resultados de nuestros alumnos
Controles de asistencia diarios y académicos periódicos
15 años de experiencia. Boletines y temarios propios
Desde 1991

lugo
monforte
sarria
ourense

ARENAL
P E R F U M E R I A S

a coruña
ponferrada
ribadeo

www.arenalperfumerias.com

O HAVURHA

ESCOLA VIVA

Manuel Antonio Fernández Domínguez
 Profesor de Ciencias Naturais
 IES Arcebispo Xelmírez I
 Santiago de Compostela

Courel dos tesos cumes que ollan de lonxe!
 Eiquí síntese ben o pouco que é un home!.

(Uxío Novoneyra, 1952)

A conservación das nosas áreas naturais más valiosas estase a convertir nunca necesidade non só ecolóxica ou ética, senón que tamén socioeconómica pois no correcto manexo dos recursos está unha das chaves do desenvolvemento sostible. O Caurel é unha das bisbarras más emblemáticas de Galicia. É, como di a presidenta de ADEGA, a nosa Terra Matria. O coidado dos seus imponderables valores é fundamental primeiramente para as comunidades que o habitan, pero tamén para todos os galegos e galegas. A súa conservación deberá permitir unha vida digna aos seus habitantes, e servir tamén para que todos poidamos disfrutar das súas paisaxes e aprender das súas riquezas xeolóxicas, biolóxicas e histórico-artísticas. Nas súas valgadas glaciares e vizosas devesas podense impartir as millores clases para instruir aos nosos estudiantes "in vivo" nos principios da Educación Ambiental.

No Instituto Arcebispo Xelmírez I, de Santiago de Compostela, levamos case 20 anos usando este marco incomparable na educación dos nosos alumnos e alumnas primeiro de 1º e 2º de BUP e logo da ESO- porque cremos que a interrelación dos diferentes fenómenos xeolóxicos, biolóxicos, económicos, etc.- que aquí se manifestan, ten un grande valor educativo se somos capaces de crear as condicións para levar a cabo un traballo escolar serio de búsqueda de datos, análise dos resultados e reflexión en equipo sobre os problemas detectados e a proposta de alternativas realistas para a solución dos problemas.

O Caurel pode ser unha auténtica escola viva na que durante uns días moitos estudiantes de Galicia aprendan de forma práctica algúns dos principais procesos naturais e sociais presentes nos currícula das diferentes asignaturas. ¡Qué millor xeito de estudiar o noso pasado castrexo que traballando nos castros de Vilar e Vilamor! ¡Qué maravilla poder entender o modelado glaciar percorrendo os vales da Seara e Vieiros, ou as múltiples devesas para o estudio dos ecosistemas forestais.

Devesa da Rogueira, co cumio do Formigueiros, o máis alto do Caurel, á esquerda.

Para todo elo, no noso Instituto elaboramos un caderno de traballo que serve para sentar as bases metodolóxicas do estudio a realizar, así como para proponer un modelo de avaliación que sirva para medir o propio proceso e o traballo desenvolto polos alumnos e alumnas.

A lo largo de tres días de traballo, os alumnos, organizados en equipos de 3-4 compoñentes, realizan unha serie de actividades pertencentes ás diferentes asignaturas. Este traballo de campo permite o establecemento de pontes interdisciplinarios porque a realidade non está parcelada, como ás veces se nos da a entender nos libros.

A secuencia de traballo por días pode variar en función de diferentes factores: climatolóxicos, nivel dos alumnos, época do ano..., pero unha das más comúns é:

- 1º) Vilar, Vilamor, Folgoso
- 2º) Moreda, Rogueira, Lucenza, Seara.
- 3º) Toca, Paderne, Escrita, Mercurín.

Complétase así un espectro moi variado de actividades e fenómenos interesantes para cásque to das asignaturas de cursos como 3º ou 4º da ESO. Naturalmente que os grupos deberán ser pequenos e o traballo deberá ser supervisado en todo momento polos profesores (ratio recomendada, un profesor por cada dez alumnos) para que o comportamento e o coidado do medio sexan adecuados en todo momento.

Pretendemos que os nosos alumnos e alumnas se fagan unha imaxe integral deste singular espacio xeográfico, que pasou por diferentes períodos históricos e atópase na actualidade nunha complexa encrucillada onde latexan forzas de desenvolvemento xuntamente con outras de conservación. Ao remate da visita teremos que plantexarnos toda unha serie de preguntas para establecer uns grupos de discusión e sacar as conclusións finais do traballo: ¿É posible que chegue o desenvolvemento que tanto arelan os

CHIMENEAS
Hogar Confort

**CHIMENEAS FRANCESAS
 RECUPERADORES DE CALOR
 ESTUFAS, BARBACOAS, ETC.**

Ctra. N-VI, Km. 399 - Tel. y Fax: 987 562 717
 24550 VILLAMARTIN DE LA ABADIA (León)

coureláns sen que se destrúa o rico patrimonio da bisbarra? ¿Cal é a millor estratexia de desenvolvemento que temos que emprender? ¿Como frear o despoboamento crónico da zoa? ¿Será beneficiosa a declaración de Parque Natural? ¿Temos exemplos doutras áreas semellantes coas que compararnos? ¿Deberemos controlar as actividades extractivas más agresivas? ¿Cómo crear vías de información e participación que impliquen a máis xente? Canteira da Campa, da compañía Cupire Padesa, que acaba de ser autorizada pola Consellería de Medio Ambiente.

Bibliografía:

- Blanco Castro, E. El Caurel. Las plantas y sus habitantes. Fundación Caixa Galicia, 1996.
- De Vivero, X. Un año no Caurel. Col. Roteiros. Eds. Xerais. Vigo, 1997.
- Experiencia Pedagóxica. Courel 98. Guía Didáctica. IES Arcebispo Xelmírez I. Santiago, 1998.

- González Pérez, C. A producción tradicional do ferro en Galicia. As grandes ferreras da provincia de Lugo. Deputación provincial de Lugo, 1994.
- Guitián Rivera, J. et al. Guía de las Aves de O Caurel. Lynx Ediciones. Barcelona, 2004.
- Néboa. As Fragas. Unidade didáctica. Grafitec S.A. Fene.
- Neira Rodríguez, A. Caminando por la Sierra del Caurel. Promocións Culturais Galegas. Vigo, 1998.
- Novoneyra, U. Os Eidos. Biblioteca Galega, nº 34. A Voz de Galicia. A Coruña, 2002.
- Pérez Alberti, A. Unha historia xeolóxica de 500 millóns de anos. Asociación Río Lor, 2006.
- Principado de Asturias. Parque Natural de Somiedo. Plan Rector de Uso y Gestión. Cuadernos de Medio Ambiente. Consejería de Agricultura, 1995.
- Rojero, F. Huella. Aventura escolar en el país de los osos. Fundación Oso Pardo, 1994.
- Vélez Barrio, E.; Pereiro, Mª Carmen. As montañas de Galicia. Col. Roteiros. Eds Xerais. Vigo, 1993
- VVAA. Estudio del medio natural de las montañas gallegas. I. O Caurel. Universidade de Santiago de Compostela, 1985

NUNCA CHOVE EL GUSTO DE TODOS

Moitos augurios indican que grandes números avisan de cambio de ciclos económicos que os gobernantes con estratexias tratan de amainar aos ciudadáns da pé que sufren en calado e con gran sacrificio o varapao que supón ter que afrontar os presupostos familiares coa volta dos estudiantes ós colexios; e si a esto sumamos a subida dos intereses, da luz, do pan, do leite, e por repercusión, da vida, engadido a que rematou o mes das vacacións, a vaca, non da leite para tanto, e, entón, si antes había que subir a costa de Xaneiro agora, andando o tempo, aparece a rampa en montaña do mes de Setembro, e xa se sabe, os bolsillos con todo elo pódense darlle a volta, que deles non can, nin can... jajaja.: Entón, algúns comerciantes e hosteleiros din que hai crise, que non venden, que hai que pecha-las portas, e o goberno di que todo é por culpa da choiva.

E xa que logo falamos de choiva, que este ano tanto regou o verán, anque nos andan bombardeando co quentamento da atmosfera polo efecto invernadoiro do aumento do CO₂ (dióxido de carbono) que se desprende ca combustión nos coches, fábricas, calefaccións, etc, pois ben, parece ser que neste estío o quentamento foi enfriado coas choivas facendo que toda a parafernalia que está montada para as modas de roupa vaporosa e de verán así como as bebidas refrescantes en praias, bares, espectáculos e centros de recreo, non os axudase o sol abrasador de outros

anos en que os regatos e máis as fontes paraban de cantaruxar, e os ríos esmirrábanse, e os lameiros quedaban como se fose deserto. No ceo, daquela, polo dia o sol brilaba, non tiña un lixo nin un luxo, estaba limpo como lavadiño. De noite o luar i as estrelas relucían con esplendor.

Por contra, nos días sen nubes o Sol non as pode pintar de cores dourado e vermellos nin facer o Arco da Vella porque as cores non atopan adonde pousarse, co cal, xa se sabe, o moito sol cría desertos e a moita auga asolágao todo. E tampouco vamos dicir o que dixo Cuevillas: "Denates dunha Galicia enxoita i erma prefería que caera un diluvio sobre dela sen Arca de Noé".

Nin tanto nin tantiño, pero o certo é que, si ben o sol é ledicia para relucir o ceo e a terra e quentear nas vacacións as praias e poder gozar da montaña e do bo tempo, na nosa Galiza, as nubes preñadas de auga, as néboas esfarrapadas nos cotarelos das serras e a choiva mainiña e morna vertendo no chan mol para amamantar os prados hortas xardins en flores e manter as fontes chorreando auga fresca, tamén son a identidade da nosa Terra Galega cas súas campiñas verdescentes, piñeirais, carballeiras e soutos que fan ve-la tal cal é, sen te-los ollos pechados...

Faga sol ou chova, nunca as cousas son a gusto de todos.

Germán López Quiroga

EL GORDO DE LA PRIMITIVA

Bono Loto

La Quiniela

La Primitiva

Reserve xa a súa Lotería
de Nadal

El Gafe

administración de loterías, nº 12 - ctra. N. VI, km. 501,6
c.c. carrefour, local nº 15 - 27005 Lugo

982 203 159

XX FESTA DA CASTAÑA

Cada ano polas datas próximas ó San Martiño celébrase a Festa e Degustación da Castaña Asada un evento que reúne a moita xente que se achega a disfrutar da preciosa paisaxe da Serra nestas datas outonais e mesmo tempo catar unhas castañas asadas e viño. Esta edición foi Seoane o lugar de encontro e festexo; a primeiras horas da maña acendiase o lume e colocábanse os primeiros tambores enriba das lapas, as persoas amoréanse arredor da fogueira esperando que saíran os primeiros bullos.

A climatoloxía botou unha man, os ceos aparecían azuis e por intres a temperatura semellaba máis ós meses de verán que as propias datas nas que nos atopamos, pouco a pouco o recinto do que foi o antigo campo da feira enchiase de xente uns bailando ó son do grupo musical e outros dando conta do magosto acompañando dun grolo de viño.

Como ven sendo habitual son moitos os persoeiros da vida política que se dan cita no lugar, alcaldes de concellos límitrofes, representantes do Goberno Galego e Deputación Provincial e outros.

Algo que fixo que a edición deste ano fose un pouco diferente a anteriores foi a lectura do pregón, se en anos anteriores este encargábase a persoeiros da vida política, cultural, etc. este ano foron os rapaces e rapazas do C.P.I. de Seoane os encargados de subir ó estrado e expresar o seu sentir da Festa e do Caurel en xeral.

Reproducimos as verbas que os nenos dirixiron o público. Agradecemos que nos fixeran chegar o texto íntegro deste pregón para publicar nesta Revista.

PREGÓN DA CASTAÑA . ANO 2007

Queridos caurelaos, forasteiros, turistas amigos e amigas:

Bos días a todos e todas e benvidos un ano máis á Festa da Castaña, a esta, a súa edición número 20.

O primeiro que debemos facer é agradecerllles ós organizadores a grande oportunidade que nos brindan de poder estar enriba deste palco representando á mocidade de Caurel, para levar acabo a lectura do pregón.

No noso lugar soen estar diversas personalidades

importantes e destacadas, pero, este ano 2007, déixase nas nosas mans a responsabilidade que debemos empezar a assumir coma a nova xeración de caurelaos e caurelás que comeza a súa andaina. Para este percorrido compre, tamén, certo apoio das nosas autoridades na oferta de actividades extraescolares (deportivas, musicais...) que poidamos realizar os nenos, nenas e mocidade de Caurel.

O Caurel foi definido por un escritor veciño coma *unha terra de ouro e de ferro* na que as árbores e a auga forman parte da paisaxe, pero tamén forman parte dos corazóns de quen o lembra, lonxe e preto, facendo pervivir por sempre a súa cultura e as sás tradicións ó longo dos tempos.

A importancia o material non debía contar cando se ollan estas cores do outono nos nosos soutos, cando se ve correr a vexetación polas nosas montañas e cando se oír a auga dos noso ríos.

É unha paisaxe que permanece constante, iluminada dende que a luz eléctrica chegou arredor dos anos 60, pero cuns cumes que sempre a identifican ante a mirada dos caurelaos, caurelás, turistas e persoas que aman esta terra.

Primeiro debíase preparar o souto: podábanse os castiñeiros para facer leña coa que secar as castañas e deixar espacio para que saísen as novas pólas.

Despois, limpábase e facíase un represso para que, ó caer

Esta miel cosechada en los profundos valles de la Sierra del Caurel, en donde conviven la flora mediterránea y atlántica, tiende a cristalizar. Si se prefiere líquida debe calentarse al baño maría a una temperatura de 40º C. Conservar a temperatura ambiente

Miel de producción Ecológica

CAURU, SDAD. COOPERATIVA GALEGA
Rúa Arroyo, 6-1ºC • 27320 - QUIROGA (Lugo)
Teléfono: 982 435 179 • Móvil: 679 746 303

Miel cosechada en la sierra del Caurel

TANÁ DO COUREL

podían ir disfrutar das poucas castañas que quedaban.

A continuación traíanse nun burro, cabalo ou ó lombo. Logo secábanse con cañotos de castiñeiro nunha cainceira ou sequeiro. Mesmo algunha xente se quedaba días para secar as castañas onde estaban os sequeiros. Estes eran unhas construccions que tiñan un baixo de terra onde acender o lume e, por enriba, había un piso con reixas de madeira onde se botaban as castañas ata que quedasen secas. Podemos visitalos nalgúns aldeas de Caurel.

Despois, depositábanse no interior dun saco de estopa e batíanse contra un cepo de madeira, é dicir, pisábanse. Este traballo, segundo me contaron, era realizado por homes.

A seguir, abandoxábanse ou o que é o mesmo, depositábanse no bandoxo, no cal se levantaban as castañas arriba e abaixo para deixalas libres de puxa. O bandoxo tiña forma de parábola cunha táboa arredor, con dúas asas e unha corda que se enganchaba sobre os ombros e cuns buratiños na base.

Finalmente cocíanse e comíanse con leite da casa, carne de porco ou simplemente, en caldo. Tamén se asaban nunha "cachela" de ferro ou no tambor.

Do castiñeiro non só aproveitamos o froito, a súa madeira tamén é prezada na construción, a súa leña, a

as castañas, quedan-
sen nel. Apañá-
banse á man e
depositábanse nun
"mego de bimbras"
. O derradeiro apa-
ñado ou "rebusco"
indicaba que o
souto quedaba
"levantado" e as
ovellas e porcos
castañas que lles

casca e a folla para darlle o gando. Coas pólás facíanse comedoiros para os animais e canles para a auga.

despedida

Para rematar, non nos gustaría deixar de lembrar neste paseo pola nosa tradición, un dos moitos refráns populares que recollen un pequeno tributo ó froito do castiñeiro.

*A castaña no canizo
fixo pun e rebentou
caiu do canizo embaixo
Ai! Qué golpiño levou!*

Animámosvos agora a que pasedes polo posto do CPI de Seoane que temos na feira e degustedes produtos da terra. Por suposto, haberá que pagalos para que poidamos ir de excursión.

Os novos dicimos ¡Vivan as castañas de Caurel!, ¡Viva Caurel! E ¡bo probeito!

SANDRA CANCELA

C O C I Ñ A S

RÚA MANUEL MARÍA 2-4 BAIXO
982 203 985
e-mail: cancelacocinas@mundo-r.com

A Raíña Xoana I

Xoana I nace o 6 de novembro do 1479 na vella capital visigoda de Toledo, e morre en Tordesillas en 1555. Os títulos que lle corresponderan foran os seguintes: Infanta de Castela e Aragón, Arquiduquesa de Austria, duquesa de Borgoña e Brabante, Condesa de Flandes. Raíña titular de Castela, León e Galicia, de Granada, de Sevilla, de Murcia e Xaén, de Xibraltar, das illas Canarias, e das Indias Occidentais, dende 1504 ata 1555, raíña de Aragón, de Navarra, de Nápoles e Sicilia, dende o 1416 ata 1555, ademais Señora de Viscaia e Condesa de Barcelona.

Pero a historia de Xoana é a historia dunha muller engañada e traizoada polo seu pai (Fernando O Católico) polo seu home (Felipe O Fermo) polo seu fillo (Carlos I de España e V de Alemaña) polo seu neto (Felipe II) polo Cardenal Cisneros e por tantos outros...Xoana pasou a historia co triste sobrenome de "a louca" mentras o seu home foi "o fermo" quizais a única tolemia que Xoana tivo foi o amor desmedido cara o seu home.

XOANA, INFANTA CASTELÁ

Xoana, pertence a Casa dos Trastámaras, e foi a filla terceira dos Reis Católicos, bautizada co nome de Xoana polo Santo Patrón da súa familia do cal a raíña Isabel era fel devota, e así mandou levantar a Igrexa de San Juan de los Reyes na súa honra, logo da victoria de Toro que consolidou definitivamente a Isabel como raíña de Castela.

Dende moi nova, Xoana recibiu unha esmerada educación ainda que non estaba chamada a reinar en Castela. E foi alumna avantaxada en comportamento relixioso, boas maneiras, manexo da corte, danza, música, como xinete e coñecemento das linguas romances da Península Ibérica e tamén do latín e do francés.

XOANA, ARQUIDUQUESA DE AUSTRIA

Como era costume naquelas datas, os Reis Católicos negociaran os casamentos dos seus fillos. A beleza, intelixencia, educación de Xoana era de codicia e así foi pedida para o herdeiro do trono francés e logo en 1489 polo rei de Escocia Xacobe IV. Pero Isabel tiña outros planes para a súa filla...a raíña Católica en canto a política Interior sempre procurou a unificación dos reinos peninsulares, e na política exterior a anexión do veciño Reino de Portugal a vez que trataba de illar a Francia e reforza-los lazos con outras potencias europeas coma a próspera Inglaterra.

En agosto de 1496, Xoana parte desde Laredo en Cantabria para Flandes para o seu casamento con Felipe, neto de Maximiliano I de Austria, Emperador do Sacro Imperio Xermánico.

A pesares de que Xoana non coñecía de nada a Felipe "O

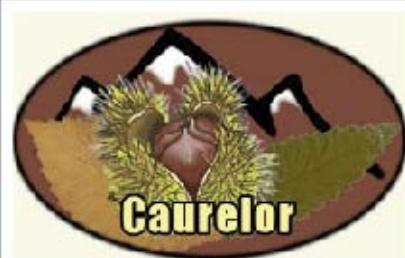
Fermo" namorouse de contado do seu mozo, pero Felipe perdeu ben axiña o interes por ela e non dubidou en ter numerosas amantes tanto dentro da corte coma fora, o que provocou uns celos patolóxicos en Xoana, moita dor e sufrimento. Asemade o ambiente que ela atopa na corte de Flandes era totalmente oposto ó que coñecía, acostumada como estaba á sobria vida familiar e relixiosa da súa Castela natal que contrastaba coa desenfadada e festeira, individualista e desinhibida corte Flamenca. Mientras as cousas en Castela non marchaban ben...En 1497 morre Xoán príncipe herdeiro de Castela e irmán de Xoana, en 1498 morre a infanta Isabel e en 1500 morre Miguel fillo de Isabel polo tanto Xoana queda como única herdeira da súa nai que tamén morre o 26 de novembro de 1504.

XOANA RAÍÑA DE CASTELA

A raíña Isabel nomeou herdeira universal a Xoana; pero declarou ao viudo Fernando rexente no caso de que Xoana non quixese reinar ou non pudiese no nome do seu neto Carlos, quizais non se decatou de que a súa filla non lle ían a permitir reinar.

Morta Isabel sucedense as loitas e as intrigas polo poder, Xoana non participa nelas pero a pesares diso xurden rumores da súa suposta loucura facendo comparacións coa súa avó a raíña Isabel de Portugal e mesmamente coa defunta Isabel, que durante a súa vida ningúén acusara de louca pero logo de morta críticas a desmedida ambición política que sempre tivo.

Pola Concordia de Salamanca acordouse un goberno conxunto de Fernando O Católico, Felipe O Fermo e maila propia Xoana, pero as malas relación entre sogro e xenro fixeran que Fernando renunciase ao poder en Castela para evitá-lo confrontamento armado. Xoana retirouse temporalmente a Bruxelas donde da a luz a unha nena, a princesa María, e Felipe é proclamado rei de Castela. Parece que todos querían sentar no trono de Castela, agás a lexítima herdeira.

PRODUCTOS ARTESANALES DO CAUREL.

- Castañas en almíbar
- Crema de castañas
- Mermelada de cerezas
- Cerezas en almíbar
- Mermelada de moras
- Mermelada de arándanos ...

Santa Eufemia, 21. Folgoso de Caurel.
Tlf: 615 598 075 - 675 930 164
www.castanasdocaurel.com

O 25 de setembro de 1505 morre Felipe "O Fermoso" supostamente envenenado, logo de pedir un vaso de auga fría, encontrouse mal, o seu corpo cubriuse de negras chagas e morre, xusto entónces arrecian os rumores sobre a saúde mental de Xoana. Felipe manifestara o seu desexo de ser enterrado en Granada agás o seu corazón que debía enterrarse en Bruxelas. Xoana quere cumpli-lo desexo do seu home e logo de embalsama-lo corpo, acompañada dunha comitiva ponse en marcha polas anchas terras de Castela, negándose a entrar en recintos pechados, fortalezas ou castelos pois sabe que os seus inimigos poden retela, pero nunca chega a Granada...En Torquemada a comitiva fai parada para que Xoana, cansa e esgotada que non se separa nin un intre do cadaleito de Felipe, dea a luz unha nena chamada Catarina, filla póstuma de Felipe que facía o número sexto dese desafortunado matrimonio, era un frio 14 de xaneiro de 1507. O fío desto, Fernando o Católico que asumira a rexencia de Castela en nome de Carlos I manda que Xoana sexa conducida a un mosteiro, convento ou fortaleza en Tordesillas e encerrada ali para o resto dos seus días.

XOANA,

PRISIONEIRA EN TORDESILLAS

Xoana queda retida para sempre en Tordesillas afastada da corte co pretexto de que estaba louca, confinada nunha escura celda sin luz e sin poder salir, ali pasou 46 anos coa única compañía da súa filla Catarina que logo sae para casar co rei Xoán III de Portugal, coa marcha da súa filla a súa saúde resíntese...Especialmente duros foran os anos en que Xoana e a súa filla son custodiadas polo Marqués de Denia Bernardo de Sandoval e da súa dona.

En 1516 morre Fernando O Católico, e Carlos I toma o título de Rei de Aragón, usurpando os dereitos de Xoana. Sen embargo as Cortes de Castela, nunca a declararan incapacitada para reinar nin se lle retirou o título de raíña, mentres ela vive a súa sinatura debe encabezar calquer documento oficial, pero o descontento popular ia medrando, a poboación nunca crera que Xoana estaba louca e rexeitaba o reinado de Carlos I como rexeitara o de Fernando O Católico, pero Xoana polo fondo respeto que sentía hacia a súa familia e o escaso interés que amosou polo goberno nunca participou nesas loitas e intrigas.

MOVEMENTO COMUNEIRO

Tralo incendio de Medina del Campo, moitas vilas e ciudades levantanse en armas co obxectivo de demostrar que Xoana non estaba louca e que todo fora un complot para arredala do trono, o que significaría a caída de Carlos I. Os comuneiros capitaneados por Padilla, Bravo e Maldonado conseguén unha entrevista con Xoana, pero ela non alenta a loita. A Xunta de Ávila trasladouse a Tordesillas para acabar co goberno flamenco de Carlos I, protexer a Xoana e restaurala como raíña.

MORTE DE XOANA

En 1520 o exército imperial de Carlos I aplasta a sublevación e restablece no seu cargo ao Marqués de Denia quedando Xoana de novo prisioneira a medida que a súa saude ia apagándose. Carlos I e Felipe II, coma antes fixera Fernando, mantiveran a raíña agochada e prisioneira para que o pobo de Castela non se sublevara nin rexeitase o seu goberno.

Durante o reinado de Felipe II, o día 12 de abril de 1555 morre Xoana aos 76 anos de idade, logo dun cautiverio de 46 longos e penosos anos, logo de soporta-los malos tratos do seu home, engañada polo pai e polos nobles da Corte Castelá e logo de que tres reis usurparan os seus dereitos como raíña lexítima de Castela. Ante o pobo de Castela nunca deixou de ser considerada a súa auténtica raíña.

XOANATIVO CON FELIPE SEIS FILLOS:

LEONOR, que casou con Manuel I de Portugal e logo con Francisco I de Francia

CARLOS I, de España e V de Alemaña

ISABEL, raíña consorte de Dinamarca polo casamento con Cristian II

FERNANDO I, sucedeu a Carlos no Sacro Imperio Romano.

MARÍA, raíña consorte de Hungría Bohemia muller de Luís II de Hungría

CATARINA, raíña consorte de Portugal polo casamento con Xoán III

Xoana foi figura predilecta para o Romanticismo pola súa paixón de amor non correspondida e na súa vida inspiraranse cineastas de prestixio coma Vicente Aranda director do filme *Juana la loca* no 2001 cunha interpretación soberbia de Pilar López de Ayala ou Juán de Orduña en 1948 con *Locura de amor* con Aurora Bautista.

En canto ó corpo de Felipe que Xoana non pudo levar a Granada quedou instalado no Convento de Santa Clara a pouca distancia donde Xoana estaba prisioneira, pouco antes da morte de Fernando o Católico, acontecida en 1516 é trasladado a Capela Real de Granada. Coa morte de Xoana o seu cadaleito foi depositado na cripta do Convento ata que Felipe II da orde do seu traslado ó Escorial e logo a Granada onde descansa xunto do seu amado Felipe baixo a inscrición de Reis de Castela aínda que soamente ela mereza ese nome.

Bibliografía:
Diccionario Enclopédico Plaza&Janés
Encyclopedie wikipedia

J. A. Parada
Meiraos

Casa Valín
ALOJAMIENTO RURAL
Nieves López Valín

APARTAMENTO COMPLETO

SEOANE DO CAUREL (Lugo)
Teléf. 982 155 388

Rúa en Bariz

Naturalmente, claro que Ancares merece a distinción de Parque Natural como figura de Espazo Natural Protexido recollida na vixente lexislación ambiental. Conta cunha gran diversidade biolóxica e paisaxística e figuras anteriores de protección así llo recoñeceron. Dacordo, aceptamos barco como animal acuático pero, ¿e Caurel?, ¿o Lor non é navegable?, ¿non existen suficientes martiños ou londras como para xogar na *Champions League* do recoñecemento natural?. Se colectivizamos os principios constitucionais 9.2. e 103.3 onde se di que todos somos iguais ante a Lei e que para o acceso á función pública (neste caso utilidade pública do Grupo A) únicamente rexerán os principios de mérito e capacidade, vemos que Caurel precisaría dun recurso de inconstitucionalidade. Na propia Lei de Conservación da Natureza recóllese que a declaración dun Parque Natural será función únicamente dos bens e valores a protexer. Ben, valoremos o que hai. Dende O Cebreiro á Seara e dende Paderne a Visuña, este territorio conta con plantas como *Campanula adsurgens*, *Sideritis hyssopifolia* subsp. *caureliana*, *Dactylorhiza cantabrica* ou *Santolina semidentata*. Comunidades vexetais como os aciñeiraís e taras existentes en Visuña ou Vilasible, os faiais de Fonteformosa e O Faro, os sobreiraís de Froxán, os soutos de Meiraos, Mercurín ou Parada, as reboleiras de Esperante e Paderne, os bosques de ribeira da Ponte de Valdomir ou os prados de sega de Seoane. Para. Mostra un botón, floral, e en conxunto unha devesa, Rogueira. Estamos a falar de que O Caurel é un espazo único e con características e valores distintos ós do resto de Parques proxectados ou existentes no ámbito galego. No Caurel concéntrase o 40 % da diversidade florística de Galicia en tan só o 1 % do seu territorio. Non é un cumprido, é unha realidade científica e obxectiva. E acompañando esta realidade, outra, a despoboación. A xente marcha, uns cara arriba e outros cara Lugo. A poboación do Caurel é por dereitos adquiridos e herdados a que en primeiro termo se debería de beneficiar da biodiversidade da Serra.

O Caurel, Parque Natural

Haberían de explicar os inventores de regulamentos que a poboación é necesaria nun Parque Natural (antes, durante e despois da súa declaración), que a conservación de moitos hábitats e especies depende do ocupamento e aproveitamento tradicional do territorio e que á xente se lle vai a compensar pola privación ou limitación nos seus dereitos reais de propiedade. Ou é que non queremos explicarnos ou é que non queremos solta-la pita, do monte. Bueno, pois entoncés nada. Tómalle outra.

Non nos enganemos, o actual marco de trabas administrativas ou restriccións que os habitantes do Caurel como Zona de Especial Protección dos Valores Naturais temos á hora de cortar unha rebola ou mellorar un camiño van a se-los mesmos agora que nun futuro Parque Natural. Agora só temos impedimentos, burocracia e incertidume ante o que deixan e non deixan facer. Pero se O Caurel acada esta figura, toda a poboación disfrutaría dos beneficios asociados. Beneficios reais como unha dotación presupuestaria para a xestión e mellora do lugar, a creación de infraestructuras e equipos propios e o recoñecemento definitivo do Caurel como espazo natural de primeira. Eso sí, digamos tamén claramente que o Parque non é Mr. Marshall nin o Servizo Galego de Colocación. A canteira da Campa dá uns postos de traballo que ningunha figura natural podería substituir no momento da súa implantación. Non é chegar e pechar, é compatibilizar. Tú no teu e eu no meu. Se douces non se entenden, separación física e medidas de alonxamento. O dilema non é Parque ou canteiras, o dilema é Parque sí ou Parque non. Os veciños fanno a pregunta e a resposta tena a Xunta. Non podemos permanecer impasibles ante o desermanamento que se está a producir no LIC Os Ancares - O Caurel. Ancares millorado, quedase co Parque, cos recursos económicos asociados, coa promoción e revalorización do lugar e coas axudas á poboación. E O Caurel, con nada, pagando a contribución dunha Z.E.P.V.N. para que todos, menos o dono, se aproveiten dela. Como versou Novoneyra, "Caurel dos tesos cumes que ollan de lonxe, eiquí síntese ben o pouco que é un home".

José Manuel Blanco López.
Seoane do Caurel, a 15 de novembro de 2007.

URBANO ARZA, S.L.

CONTRATISTA DE OBRAS

MATERIAL DE CONSTRUCCIÓN - MOBLES
FERRETERÍA - BAZAR - ROUPA E CALZADO

Supermercado CLAUDIO

C/ Deputación N° 41 • 27325 FOLGOSO DO CAUREL (Lugo)
Tfno.: 982 433 026 - Fax: 982 433 055

VOLVÍN

Ó COUREL'

VOLVÍN mergullarne outra vez no Espazo Natural da Serra do Courel, ateigada de luz, cando o mes de outubro 2007 está a piques de rematar.

VOLVÍN abraíarme neste impresionante escenario, para arrincarlle renovadas sensacións, novas paisaxes e gorentosos sabores.

VOLVÍN engaiolarme, como esporádico camiñante motorizado que vai pasando, con ese sentimento ledo que dá o atravesar bosques e fragas cheos de vida, non tripados polo home... áinda.

VOLVÍN fascinarme coa presenza das árbores caducifolias que iluminadas por un xeneroso sol outonal, impresionaron as miñas retinas, ofrecéndome unha chea de tonalidades que agradecín á Natureza.

VOLVÍN escouitar, ao lonxe, o rumoroso cantar do río Lor, no seu serpear brincadeiro, que me traía auríferas historias dos tempos idos.

VOLVÍN pasar por camiños andarengos, en silencio, para non estorbar o rechouchío daquel paxariño, preto do seu arteiroso niño, feito de carizas e entrenzado de herbas.

VOLVÍN respirar os aires puros polas corredoiras e congostras, cargadas de ansiados sabores a pan, a castañas e a mel.

VOLVÍN parolar, polos rueiros insólitos, coas xentes de ben levar que me confirmaron sentimentos agarimeiros, con palabras enchidas de xenerosidade e de fraternidade.

VOLVÍN lembrar a aqueles que están lonxe, porque marchar era unha constante para ir sobrevivendo.

VOLVÍN saborear a castaña nova, cocida dun xeito artesanal por mans farturentas e xenerosas, expertas na culinaria arte que está nas raíces do Courel.

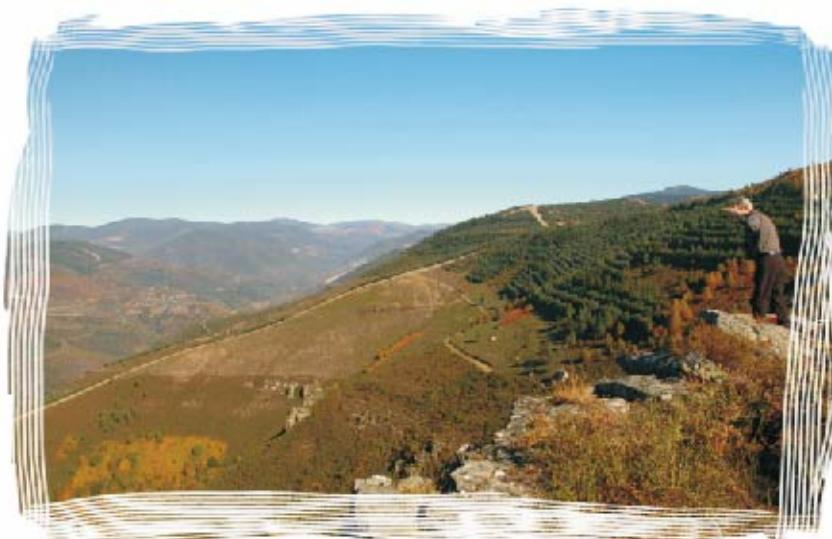
VOLVÍN atoparme seguindo a inspiración de Uxio Novoneira, o egrexio poeta do Courel, inmerso "no verbo que fala o pueblo"

VOLVÍN beber, na "Fonte do Milagro", un groloño da auga saudosa que apaga as sedes e aclara as gorxas.

VOLVÍN, por fin, para ter que marchar acabada a excursión, deixando o Courel a conservar intelixentemente os seus bens que son Patrimonio da Humanidade.

E **VOLVÍN** a vista atrás, dende Vidallón, co firme propósito de **VOLVER** facer logo outra escapadiña, como parece que xa má vai pedindo o corpo.

Manuel Arias Real
Pontevedra

COMPRA - VENDA - ALUGUER
De Casas, Pisos, Fincas etc...

Avda. Coruña, 156-Baixo 27003 Lugo
Tlf./Fax 982 813 827
inmobiliarialicense@inmobiliarialicense.com

Cultura ou tradición?

No anterior número de A CANDEA falamos da variedade e riqueza arquitectónica que se agocha na xeografía courelá pero ainda queda moito do que falar e amosar ós nosos lectores, as construccions que o seu uso se perdeu co paso do tempo pero que ainda se poden ollar nalgún caso en óptimas condicións, a pesares de estar estas en desuso dende fai moitos anos. O xeito e os medios para vivir na Serra aproveitando seus recursos fixo que a imaxinación levara ós poboadores do Courel a recurrir a edificacións do máis orixinal e cos usos más insospeitados, imos falar dalgunhas destas xoias.

Fontes ou Lavadoiros:

En calquera aldea ou lugar que visitemos no Courel atoparemos a fonte pública ou lavadoiro, de construción moi semellante entrellas, hasta non fai moitos anos abastecían as necesidades dos vecíños en canto o suministro de auga, as vivendas a penas contaban con traídas de auga para uso doméstico o que facía que fose necesario acudir á fonte na procura do líquido elemento, dende fai algún tempo a penas se lle está a dar este uso, o mesmo que os lavadoiros, antano tan concorridos e hoxe só serven para o recordo. En moitas destas fontes podemos observar como o uso da auga gardaba unha orde, primeiro se recollía para uso humano, logo pasaba a un depósito onde bebían os animais e a sobrante pasaba polo lavadoiro e de aquí a un estanque onde se almacenaba para logo dar rega ás hortas ou prados; un xeito de aproveitamento racional. A vida dos moradores da serra estivo moi vencellado a estas edificacións, nalgúns casos atopámolas ubicadas no nacemento do manancial, ou pretiño del; en cambio outras están situadas en puntos estratégicos da aldea e hasta elas chega a auga conducida por tuberías, nalgunhas a distancia entre a fonte e o manancial é considerable. Estas tiveron outros usos e hoxe en día aínda soe ser lugar de encontro e tertulia de vecíños e visitantes; a situación na que foron levantadas fai que moitas sexan paso ou estancia obrigada e outras reclamo pola calidade da súa auga. Case todas se coñecen por un nome que nada ten que ver coa poboación na que se atapan, algunhas noméanse polas presuntas propiedades curativas das súas augas, o caso da Fonte da Saúde en Vilar onde se apón que beber da súa auga abre o apetito e axuda a aliviar outros males; o que si é claro que os viaxeiros que se achegan a ela logo de facer a ruta dende Vilamor a Froxán, a valoran coma un alivio no camiño. Outras agochan tralo seu nome algo de misterio e lenda, coma sucede

coa Fonte do Milagro que se atopa na aldea de Froxán, restaurada non fai moito e dada a súa situación faise visita obrigada para o viaxeiro, estrateticamente levantada na parte superior da aldea e xusto na entrada da estrada o pobo, preguntando onde procede o nome, os máis vellos do lugar non se poñen de acordo a dicir o porque desta denominación, alguén se atreve a dicir que a escasez de auga no lugar era moita e cando, dende o manancial que dista algo máis de un quilómetros se conduciu a auga hasta a fonte por medio de canles construídas de madeira, e que as persoas de maior idade do lugar din lembrar; de aí pode que veña o nome ó ver os vecíños coma un milagre que a auga chegara ó pobo. Outras fontes estrateticamente situadas son: a de O Carbedo que se atopa na estrada que leva de Seoane a Visuña, a de Paderne xusto debaixo do pobo e no camiño que leva a Devesa. Todas e cada unha das fontes, lavadeiros ou bebedeiros para o gando no Caurel gardan a súa pequena historia e todas foron testemuña de mil e unha historia de amor e desavenencia.

Caneiros:

Os ríos e regatos que percorren a xeografía da Serra do Courel tiveron moita transcendencia na vida dos habitantes da zona, a auga que por eles correu e corre, foi de suma importancia para a subsistencia no lugar, non só por aproveitar a súa forza para mover muiños, mazos, ferreiras, servir de rega para prados, senón tamén pola súa riqueza piscícola. A calidade das súas augas puras e cristalinas fai que medren troitas, anguias e unha chea de fauna ligada a este medio que serviron de alimento e de gran importancia ós ribeireños. Ante a abundancia e riqueza de peixe que antano poboaban as augas o home levantou construccions para enganar e así poder recoller do río o que para eles era un excedente de exemplares ó longo de séculos o Lor, Selmo, Loúzara, Pequeno, Ferreirós e outros regatos foron despensa e único

Se vende casa rehabilitada en aldea de Seceda

629 04 36 46

xeito de degustar pescado. Os caneiros pasaron xa a historia dende fai moitos anos, nos nosos días xa non se da uso, a escasez de anguías, así coma as novas leis e políticas conservacionistas non permiten estes métodos de aproveitamento ou pesca, algo racional e entendible o que fixo que se perderan as presas ou calzadas que se erguían nos ríos e servían para desviar as augas hasta as trampas, auténticas xoias da arquitectura popular que xa non moitos recordan.

Hermidas

Si nas cabeceras de parroquia se atopan igrejas más ou menos fermosas de maior ou menor porte, en cada aldea do Courel hai unha hermita ou capela, onde se rinde culto o santo ou santa patróns do lugar, construcións humildes de non moi tanto pero si fonda tradición e arraigo cara elas por parte dos veciños do lugar. A construción soe ser de forma rectangular e tellado a dúas augas, a superficie raras veces sobrepasa os 50 metros cuadrados. Teñen unha sola porta de entrada e en case todas un voladizo sobre a entrada; moi poucas teñen retablo e as que o teñen é unha cousa moi sinxela sen grandes adornos. A súa ubicación está nalgúnha ocasión afastada da aldea incluso a unha distancia considerable, coma o caso de capela de San Roque en Vilar que dista do pobo case un quilómetro, erguéndose xusto a entrada do Castro Celta. Outras están integradas coas construcións do lugar coma a de Paderne, O Carballal, Romeor e algunha máis que forma parte do nucleo da poboación. Algunha desta capela está a sofrir un forte deterioro e incluso corren o risco de afundirse, non se pode falar dunha data concreta da súa construcción pero nalgúnha pódese facer unha idea por certas circunstancias coma o caso da hermita de Santo Estevo de Froxán onde nunha fase de recuperación no seu exterior atopouse unha tumba, que, segundo investigacións, o enterramento databa dos séculos VIII o X. O que nos fai pensar que estas son xa milenarias.

Urxo moito ter conta destes lugares de culto, ainda que nestes días non se lle de ese uso o seu valor está ahí e debemos mantelo en pe.

Albares:

En calquera ladeira da Serra podemos ollar unhas construcións senon curiosas si chamativas; uns muros de pedra que forman un círculo dun diámetro considerable e altitude a ter en conta. Se observamos a súa ubicación

darémonos conta que gardan todas algo en común; a súa orientación sur o que fai que as protexa dos fríos ventos do norte. Dende fai uns anos a penas se lle da o uso para o que foron levantadas e deste xeito son moitas as que están nun estado ruinoso, algunha que outra ainda se poden contemplar os fortes e anchos muros que rematan nun voadizo en todo arredor, o que impedia que moitos anos atrás cando O Courel estaba poboado de osos estes atacasen as colmeas das abellas para comer a doce mel. A porta que da acceso o interior soe ser de medidas reducidas o que lle facía mais difícil ós plantigardos ter acceso ás colmeas. É frecuente atopar algúns que na parte alta do muro e máis cara o norte se ve unha cruz feita con pedras de cuarzo branco e que segundo as persoas maiores do lugar o obxectivo era protexer as abellas de enfermidades e ataques de animais. Nalgúnha destas edificacións aproveitouse a orografía do terreno para protexer se cabe ainda máis o interior. Na Pista asfaltada que leva desde Eiriz a Lousadela ainda se poden ver un grupo destas construcións nun estado óptimo así coma no pobo de Froxán que ainda mantén en pe boa parte dos eiros construídos. Dende a Asociación Fonte do Milagro estase a traballar para recuperar unha destas xoias arquitectónicas e así poder amosar o como e porqué desta riqueza.

En vindeiras edicións seguiremos falando da arquitectura popular de o Courel, un dos obxectivos marcados polo colectivo FONTE DO MILAGRO é inventariar, ubicar e poñer en valor parte deste riquísimo patrimonio. Polo que estamos a buscar axuda de administración e particulares para recuperar a riqueza arquitectónica que na Serra ainda pervive

Camoga, s.l.
CONSTRUCCIÓN, PROMOCIÓN E REPARACIÓN

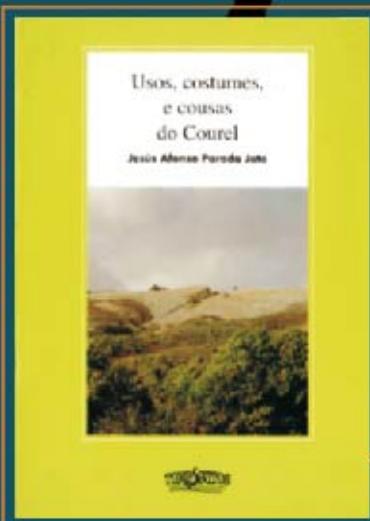
R/ Entrerriós, 20 - 22 - Baixo • 15404 FERROL • Telf.: 981 37 24 56 / 981 37 20 65 • Fax: 981 94 77 64
E-Mail: camoga2000@hotmail.com

Literatura do Courel

Acaban de chegar ás librerías dous novos traballos literarios moi vencellados ó Courel, seus autores como nativos desta terra están a demostrar o bo facer e momento que atravesa a literatura na zona.

Fai poucas datas presentábase no Instituto "Lucus Augusti" de Lugo o libro *Usos, costumes e cousas do Courel* do que autor Jesús Alfonso Parada Jato un veciño da Parroquia de Meiraos estudososo das costumbres e historia en xeral, do Courel e seu entorno. Neste libro Xesús relata como di o título da obra os usos, actividades cotiás e de antano, lendas e un pouco da vida e vivencia neste Concello. TOXOSOUTOS foi a editora deste traballo de estudio que levou o autor a percorrer aldea por aldea e falar con moitas persoas para que despois e non sen atrancos sacar adiante este traballo. Este é o primeiro libro que edita o autor, pero xa conta con moito material para sacar outra obra.

Xesús Manuel Marcos, xa é coñecido no eido da Literatura; varios traballos seus xa foron editados acadando moito recoñecemento e premios. A súa novela e nome están a ocupar un sitio entre os grandes

neste apartado literario. Seus traballos conseguiron ser premiados co Premio Modesto Rodríguez Figueirido do Pedrón de Ouro no ano 1994 o premio Manuel Murguía do Concello de Arteixo no mesmo ano. Un ano máis tarde

acada o Premio de Novela curta do Concello de Marín, foi tamén gañador do Premio de Narración Curta Ricardo Carvalho Calero convocado polo Concello de Ferrol. En 2004 foi Premio Merlin coa novela. "O brindo de ouro". A chamada do brindo (Xerais 2004) e recentemente conseguiu o Premio Terra de Melide coa novela *A lúa dos Everglades* (Xerais 2007). O escritor natural de Seoane xa ten ampla experencia no mundo da escritura.

O libro *Usos, costumes e cousas do Courel* (Toxosoutos) de Alfonso Jesús más a novela *A lúa dos Everglades* (Xerais) de Xesús Manuel presentaranse en Froxán coincidindo coa IX Edición da Festa da Pisa da Castaña que se vai celebrar o día 8 de decembro.

NATUREZA E DISEÑO

<http://es.geocities.com/marcoschaos/>

Tlf. 982 185 254
649 162 415

Paderne de Caurel

CASA de CHAOS

m

...Mais sobre Meiraos

No número 22 (VERÁN 2007) da revista "A CANDEA", pubríouse un artigo sobre Meiraos, firmado polo seu autor Xesús Alfonso Parada Jato, a quen non teño o precer de coñecer, que me fixo lembrar os intres de Ledia que teño pasado en compañía das familias Crego, Pombo, Chaos, Novoneyra e demás habitantes de O Caurel, nas festas do 15 de agosto, diste querido pobo.

Hoxe e coma homenaxe a esa xente e para coñecemento dos caurelás, quero transcribir o que figura na páxina 354 do Diccionario Xeográfico-Estadístico-Histórico de Pascual Madoz, Tomo XI, 3ª Edición, Madrid 1848 que é o seguinte:

MEIRAOS (STA. MARÍA DE): feliz. En la prov. y dióc. de Lugo (10leg.), part. jud. de Quiroga (5) y ayunt.. de Caurel (1/4) : SIT. a la der. del r. Lor; su CLIMA algo frío, y las enfermedades más comunes son fiebres intermitentes, catarros y pulmonías : Comprende los l. de Meiraos, Miraz, Paderne, Piedrahita y la casa del Mazo, que con este reúnen 83. La igl. parr. (Sta. María), es única, y su curato de entrada y patronato del consejo de las órdenes ; tiene las ermitas de San Esteban, Santiago, San Pedro, San Martín y Sta Bárbara, el cementerio se halla unido a la igl. y en nada perjudica a la salud pública por su buena ventilación. El TERM. Confina por N. con San Pedro de Noceda; con San Juan se Seoane por S. con esta y San Silvestre de Seceda; y por O. con San Juan de Lázara, extendiéndose de N. a S. 11/4 leg. y 1 de E. a O.; hay fuentes de buen agua dentro y fuera de la pobl. le bañan el r. Paderne, que se une al Lor y los arroyos de Villasibil y Miraz, que desaguan en aquel cruzándose a los dos últimos los puentes de sus mismos nombres. El TERRENO es de segunda y tercera calidad, los montes denominados de Taro Blanco, Barreiro, Sierra de la Portella, de la Escrita, de Bustofrío y Piedraescrita, poblados de combustible, brezo y pastos; hay sotos de castaños y robles, con una alameda y prados de regadio. Los CAMINOS que se dirigen a Lugo y otros puntos se hallan en estado regular, y el CORREO se recibe de Vega de Valcarcel, por medio de un peatón, los miércoles y sábados y sale los martes y viernes. PROD.: centeno, trigo, castañas, patatas, lino y legumbres ; cría ganado vacuno, cabrío, lanar y de cerda ; se cazan perdices, liebres, corzos, jabalíes y ciervos, y se pescan truchas. IND.: la agrícola y un martinete de hierro. El COMERCIO consiste en la extracción del hierro, y en la importación de vino por los arrieros. POBL.: 83 vec. ,415 alm. CONTR. Con su ayunt. (V.)

Na dita iglesia parroquial de Santa María gárdase un crucifixo procesional de prata moi importante artísticamente. Un cura amigo que invitei a visitar O CAUREL, aló polo ano de 1970, que é por certo Doctor en Historia do Arte, pola Universidade de Bolonia, valorou moi positivamente o referido

crucifixo procesional.

Tamén ó parecer, existiron dúas tallas doutras tantas imaxes do escultor murciano Salzillo, que desapareceron como, nin por qué, Isto comentoumo en certa ocasión, non fai moitos anos unha señora natural de Meiraos que na actualidade mora en Bilbao.

Dixen dos intres de ledicia pasados naquelhas festas. Cada romeiro traguía o seu propio xantar e despois da misa e a procesión que lle seguían, cadaquén buscaba un acomodo debaixo dos castiñeiros do souto, celebrando unha festa familiar en todo conxunto. Antes e animados polos músicos de Paderne, tomábanse uns viños nas "tascas" ambulantes que eran os carros do país, nos que enriba deles esperaban as botellas a ser bebidas; entre estes carros recordo o de María filla de Carlos de Seoane.

Na actualidade redúcese á festa e á procesión e despois destes actos cada cal colle o seu coche e deixa a noite non se volven a reunir para a verbena. É verdadeira pena que se perderá

Moncho Regueira Vázquez
O Caurel Agosto de 2007

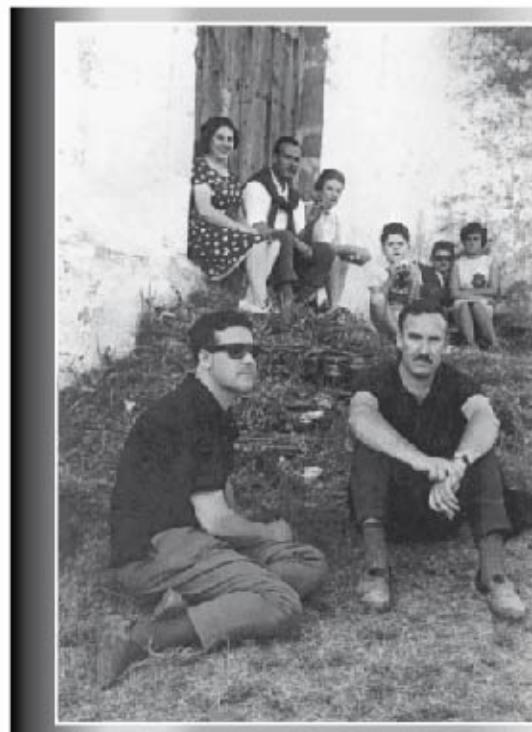

Foto: (A Familia do nunca esquecido Novoneyra e a miña mesma nun 15 de agosto de 1962 no adro da igrexa de Meiraos)

Turismo

CASAS

Rural

CARLOS - COMERCIANTE - DOSINDA

6 HABITACIONES
SALON

APARTAMENTO 4 PLAZAS
COCINA

CASA COMPLETA
3 HABITACIONES

Vilamor do Caurel (Lugo)

Información e reserva: Tfno 982 155 618

Recital poético da Montaña

Un ano máis o establecemento de Turismo Rural, CASA BONIFACIO de Vilar de Lor organizou un recital poético, onde se dan cita membros do grupo de Poetas do Sur de Lugo e outros. Ano a ano este encontro está a medrar, o bo facer dos responsables do dito establecemento está conseguindo que este evento sexa un referente do mundo cultural e poético. Temos que facer chegar a nosa felicitación e agradecemento a Milagros e familia por fomentar e potenciar estas actividades culturais, así coma tódolos participantes que nestas xornadas se dan cita.

De seguido reproducimos un dos traballos que se narraron nese día.

É habitual que nesta revista os traballos sexan en galego, dáse a circunstancia de que o autor desta colaboración, recén chegado ás terras da veciña Ribeira Sacra, nos comenta que ainda lle resulta difícil expresarse no noso idioma.

PERSOEIROS:

EMIGRANTES

Drama en cuatro actos y un epílogo, escrito para des-almados que desde su sofá oyen que llegó: el cayuco nuestro de cada día, pero ellos sólo ven que han llegado cien negros más.

La acción ocurre ahora y siempre por los siglos de los siglos, mientras tú y yo los castellanos de Castilla sigamos maltratando a los gallegos.

Acto primero: El departamento

El viajero regresa de la capital
sensible y circunspecto, ensimismado en sus cosas,
no saluda.

Tres viajeros más, emigrantes
aldeanos en sus rostros y vestuario:
El varón: terno oscuro ajado con brillos y chaleco,
camisa blanca abotonada al cuello,
boina nueva.

La mujer: vestido negro sin adorno, una chaquetita
azul aligera el luto, recogen las canas
horquillas y moño
Sentada en medio,
la hija: quince años, traje de domingo cursi con flores
rubita de ojos claros y delgadez enfermiza.

Los tres enjutos y secos de dejar el sudor y la sangre
por los caminos de Europa,
con la pena siempre presente.
Ojos enrojecidos por el llanto no contenido
y emociones desbordadas.

Acto segundo: Afuera

La máquina espera la señal de salida.
Huelga de maquinistas: desconciertos y retrasos.
Paradas imprevistas, viajeros imprevistos: protestas.
El tren avanza impertérrito,
cuando dispone servicios mínimos.
Cruza paisajes de Madrid y Castilla y León.
Estaciones con pasajeros enfadados que preguntan
revisores que ni saben ni contestan.

ACAMPAMENTO O CAUREL CAMPING - BUNGALOWS

ESPERANTE - SEOANE

RESERVAS:
Viajes QUIMATURS - LUGO
Teléfono 982 284 141
Tfn.: Camping: 982 433 101
www.acampamentocaurel.com

Acto tercero: La noche

El cronista viajero mudo- anota en su cuaderno:
 Noche de San Juan
 Luna llena, cielos claros y despejados,
 temperatura cálida.....

A ratos, la niña quedamente pregunta:
 ¿Qué horas son? ¿Canto falta?
 ¡aínda falta un pouco!
 Bisbisean ¡quizás recen o ahuyenten el tiempo!
 ¡una estación! ¿ónde andamos?
 ¡non e Galicia ainda!
 El sopor y el sueño vence a todos.

Acto cuarto: El amanecer

El sol ya alumbría verdes prados,
 el paisaje es distinto, amable.
 Se reconoce el aire, las parroquias, los lugares
 ¡mira, e la casa da Fontiña!
 Sobre el talud de la vía, gentes saludan al paso del
 tren.
 ¡era padriño! gritan
 se abrazan y lloran.

El hombre se explica,
 enjugándose los ojos,
 me mira y me traspasa:
 ¡Nos siempre estamos firidos!
 ¡Firidos cando nos imos,
 Firidos cando andamos lonxe,
 Firidos cando tornamos!

Epílogo

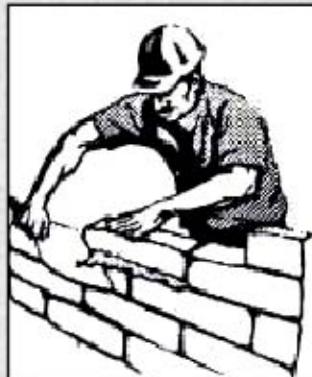
En la siguiente parada se apean tres personas, tres.
 El tren, el mundo y el universo por esta vez
 no se enteran de tanta trascendencia,
 ni tampoco de las otras tres millones de veces mas.

El viajero, entonces, cae de un guindo.

El telón no baja
 la acción continúa en cualquier lugar

*Francisco de Guyande
 A orillas del Cabe Agosto 2007*

Construcciones SERVANDO

Servando Méndez Vila

RESTAURACIÓN DE CASAS DE PEDRA
ALBAÑILERÍA EN XENERAL

C/. Portugal, 27 - 3º
27004 LUGO

Tels. 630 133 456
616 904 337

Homenaxe a Germán López Quiroga

(Colaborador desta Revista)

Recentemente, o grupo "POETAS DA RIBEIRA SACRA" acordou facerlle unha homenaxe ó membro fundador, e relacóns públicas do grupo, GERMAN LÓPEZ QUIROGA.

O acto terá lugar o día 8 de decembro que comenzará ás 12 da mañá na Casa da Cultura de Monforte de Lemos, (no que colaboran os Concellos de Monforte Sober e Saviñao) comenzando cun recital poético dos participantes do grupo no que falarán Pepe Pol, e os alcaldes e cerrando o evento a Coral Polifónica do Concello para logo de seguido celebrar un xantar de honra no restaurante D.Manuel que estará amenizado polo grupo de gaitas de Monforte, e polo conxunto folk TRICOLI de Sober como amigos do homenaxeado.

As invitacións poderán retirarse na Caixa de Aforros de Galicia, na Sociedade da Fraternal e no Círculo Victoria.

Dende a Asociación "FONTE do MILAGRO" queremos sumarnos a esta merecida homenaxe e desexarlle o mellor.

CURRÍCULUM DE GERMAN LÓPEZ QUIROGA

Naceo en Escairón Saviñao (Lugo) o 20 de Marzo de 1927. Ingresou por oposición en R.E.N.F.E en 1947 en Monforte de Lemos e xubilouse en 1.991 de Xefe de Estación no 1990

En 1975 foi nomeado Relaciones Públicas da Coral Internacional de RENFE de Monforte de Lemos, cargo que exerceu perante 15 anos.

No 2000... Relaciones Públicas da Coral Polifónica do Concello de Monforte de Lemos

Pertenceu como rondallista de Xosé Pallares, e a Benfeita.

Foi articulista nos xornais La Voz de Galicia, El Progreso e Faro de Vigo,

Escribe varios libros en castelán e galego: HISTORIA DE UN PASEO;

COUSAS EN GALEGO;

COMPENDIO AUTOBIOGRÁFICO EN CASTELLANO;

NOSTALGIA EVOLUCIÓN Y FUTURO DEL FERROCARRIL.

É membro da Asociación de poetas "POETAS DEL SUR LUCENSE".

Figura na bibliografía de escritores de Monforte de Lemos de Aida Menéndez (Recordos e tradicións) con l traballo de " FOI A MIÑA CATA NA RIBEIRA SACRA", (Diputación de Lugo)

RETAZOS DE HISTORIA DE MONFORTE DE LEMOS, (Diputación de Lugo).

LEMBRANDO A LUIS MOURE MARIÑO (Imprenta Fénix)
Autor da letra da canción titulada "O VIÑO DA RIBEIRA SACRA" (CD, "Banda de Acordeons do Concello" e da Coral do Concello de Monforte grabado na T.V.G),

Autor da letra do himno do Arenas Club de futbol de Monforte de Lemos .

No ano 2003 ganador do concurso "CARTAS DE AMOR" celebrado no concello de Quiroga e no ano 2004 no de Lugo obtendo o Primeiro premio en ámbolos dous.

Colaborador da páxina Web do Museo do Ferrocarril de Galicia. www.fundacionffccgalicia.com

En 2005 "Dia das letras galegas" Primeiro premio de poesía do Concello de Quiroga, "A GAITA RÍ A GAITA CHORA,"

2006 Concello de Quiroga 2º premio Día das Letras Galegas. "A UNHA ÁRBORE"

2006 San Valentín Primeiro premio en FOZ "DECLARANDO AMAR"

Relacións Públicas do grupo de Poetas da Ribeira Sacra..

Articulista da sección "Retrincos de tempo" do suplemento SR de El Progreso.

Colaborador da Revista "A CANDEA" adicada o Caurel editada pola Asociación Cultural "Fonte do Milagro"

CASA RURAL BONIFACIO

6 Habitacións con baño - Cociña tradicional
Fermosas paisaxes da Montaña do Lor

Vilar de Lor, Quiroga - Lugo Tlf. 982185 449
www.loralto.com

In Memoriam Mariña Mariño Carou
Refuta pola vida por Galicia querida

Quixo a vida en ti, María Mariña Carou,
 ensañarse co teu ser, nos seus modais feros,
 e na teimosía, a acariñarte refusou,
 mais... teu resignado corazón, entre ferros
 candentes da impía dor, o seu consolo achou,
 na puridade, tépedo cernil abeiro,
 do bardo amigo, Novoneyra, quen
 encamiñou
 a túa dorida escrita, por doutos vieiros,
 non que escintelean estrela e luceiros.

I

Noia, Boiro, Arzúa, Romeor, Parada,
 gardan na lentura da Chaira, nos ventos
 relento do albor, solpor, nas follas orballadas
 das árbores que gabexan nos teus lamentos,
 salferidas nas túas coitadas miradas,
 hálitos expandidos de magnos tormentos,
 amoreados nas túas entrañas bagoadas,
 na esperanza de avernos tempos, por sempre
 quedos,
 a te ver, cal paxaro no rechouchio ledo.

II

Corenta anos, do teu penoso pasamento,
 es tí ensalzada coas **Letras Galegas**,

Recuncho para Poesía

cal Rosalía, Francisca, loureado nomeamento,
 rexurdindo o deixado ronsel, nas túas letras,
 estadía, sofrementos, sentementos
 cinguidos a arrepios, silenzos, tebras,
 baleiros, entre as candeas e recendos
 de Parada, onde estrelecen cal estrelas,
 as túas cadora vivas, verbas tristeiras.

Ana Arias Saavedra

Tres Glosas ó vento

(Na lembranza dunha ánima que fuxiu no vento fai hoxe 11 meses)

Vento frío do Iríbio

Que fire-la anima

Compañero sedento

Na procura da choiva.

Vento do outono Morno!

Estraño rebulir de vello canso

alguén que pregunta...

polos ecos devanceiros
 mentras arde a fogueira no lar.

Vento do outono morto!

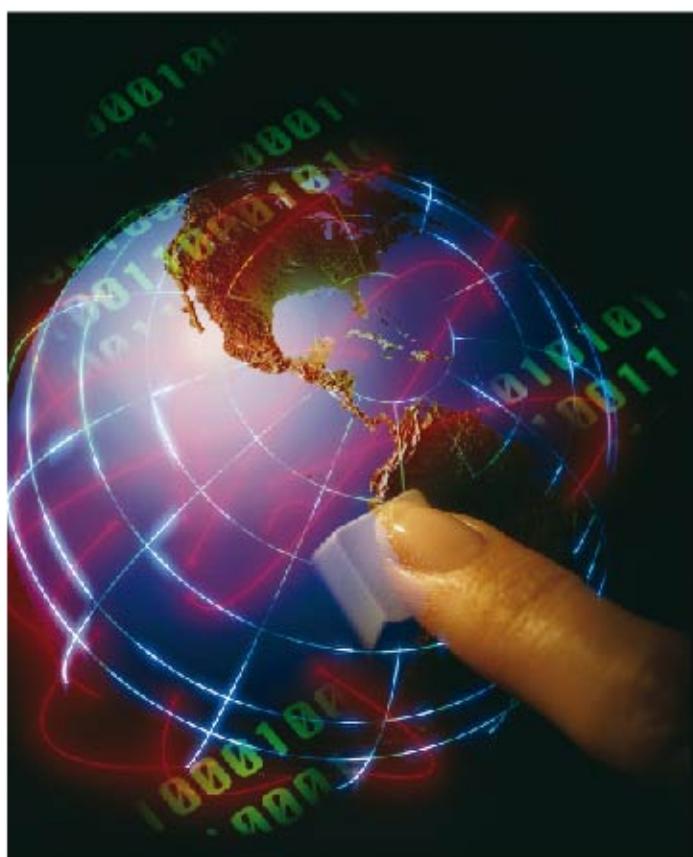
Tantos días ten o ano
 coma bágoas fais derramar,
 canta tristura no outono...

Vento do outono morno!

esquecido latexo na primavera.

J.P.

Meiraos de Caurel 9-8-07

grafínco *imprenta*

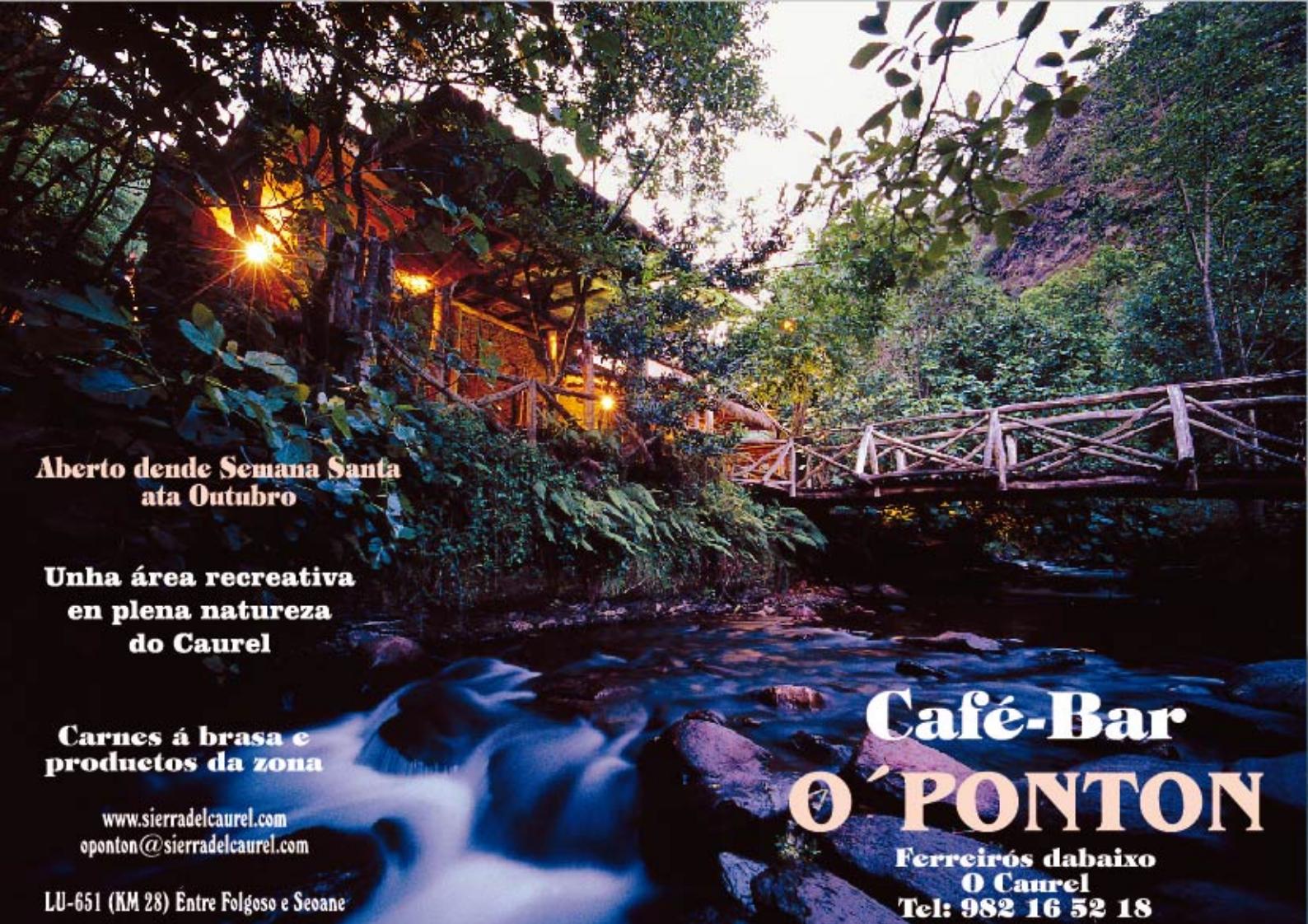
CENTRO ESPECIAL DE EMPRECO

offset color

deseño gráfico

impresos en xeral

Rúa da luz nº 4. Polígono de Fingoi
 27002 LUGO
 Tel.: 982 284 421
 Fax: 982 284 758
 e-mail: grafínco@cogami.es

**Aberto dende Semana Santa
ata Outubro**

**Unha área recreativa
en plena natureza
do Caurel**

**Carnes á brasa e
productos da zona**

www.sierradelcaurel.com
oponton@sierradelcaurel.com

LU-651 (KM 28) Entre Folgoso e Seoane

Café-Bar O'PONTON

**Ferreiros dabaixo
O Caurel
Tel: 982 16 52 18**

CAIXA RURAL GALEGA

COLABORA:

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA E DEPORTE
Dirección Xeral de Creación e Difusión Cultural

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE INNOVACIÓN
E INDUSTRIA
Dirección Xeral de Turismo

**Si desexas formar parte deste COLECTIVO,
participar nas ACTIVIDADES
que organiza, recibir a REVISTA no teu enderezo, etc.:
Asociación "FONTE do MILAGRO"
Froxán, s/n 27325 O CAUREL - Lugo
A Candeia tamen en: www.galiciadigital.com**